

Działalność międzynarodowa
Prezydenta RP Aleksandra Kwaśniewskiego
w latach 1996 - 2005

I. Integracja Polski z Unią Europejską. 4

II. Przystąpienie Polski do NATO i działalność Prezydenta w sferze polityki bezpieczeństwa międzynarodowego. 5

III. Terroryzm międzynarodowy. 7

IV. Stosunki Euroatlantyckie 7

1. *Stosunki polsko-amerykańskie 7*
2. *Stosunki polsko – niemieckie 9*
3. *Stosunki polsko-francuskie 11*
4. *Trójkąt Weimarski. 12*

V. Stosunki z innymi ważniejszymi krajami Europy Zachodniej. 12

1. *Stosunki polsko – brytyjskie i polsko - irlandzkie. 12*
2. *Stosunki polsko –włoskie 13*
3. *Kontakty polsko – skandynawskie 14*
4. *Kontakty polsko – iberyjskie 14*
5. *Kontakty polsko – watykańskie 14*
6. *Kontakty z pozostałymi państwami Europy Środkowej i Zachodniej 15*

VI. Polityka wschodnia 15

1. *Stosunki z Rosją. 16*
2. *Stosunki z Ukrainą 17*
3. *Białoruś 18*
4. *Azja Centralna 18*
5. *Armenia, Azerbejdżan, Mołdowa i Gruzja 19*

VII. Stosunki z państwami regionu środkowo-europejskiego. 19

1. *Stosunki z Czechami, Słowacją i Węgrami 19*
2. *Grupa Wyszehradzka i spotkania Prezydentów Europy Środkowej 20*
3. *Stosunki z państwami bałtyckimi 21*
4. *Stosunki z Bułgarią i Rumunią 23*
5. *Stosunki z Turcją 23*
6. *Stosunki z państwami bałkańskimi 24*

VIII. Stosunki z ważniejszymi państwami pozaeuropejskimi. 25

1. *Kraje Azji 25*
2. *ASEAN 26*
3. *Bliski Wschód 26*
4. *Izrael 27*
5. *Kraje Afryki 28*

IX. Stosunki polsko - żydowskie 28

X. Organizacje międzynarodowe i problemy globalne 29

XI. 10 lat Prezydentury Aleksandra Kwaśniewskiego – krótka statystyka 32

Wstęp

Środowisko międzynarodowe w chwili objęcia urzędu Prezydenta RP przez Aleksandra Kwaśniewskiego w końcu 1995 roku charakteryzowało się wysoką dynamiką zmian, wieloma niejasnościami, niestabilnością i nieprzewidywalnością. **Rozpoczął się proces przygotowań do rozszerzenia oraz pogłębienia integracji europejskiej i euroatlantyckiej.** Procesy integracyjne objęły także inne regiony świata – ASEAN w Azji Płd. Wschodniej, NAFTA w Ameryce.

Na skutek ujawniającego się coraz bardziej skostnienia i braku reform ONZ i inne organizacje o zasięgu światowym nie potrafiły w pełni przełamać oporów w dostosowaniu się do nowej sytuacji globalnej.

Jednocześnie w wyniku szybkiego rozwoju gospodarczego szeregu dotychczas peryferyjnych krajów zaczął się zmieniać tradycyjny układ sił światowych. Pojawiły się nowe potęgi gospodarcze – Chiny, Indie, Brazylia, Meksyk. Umacniała się pozycja Unii Europejskiej, wzrastała światowa rola Stanów Zjednoczonych Ameryki w procesie ugruntowującej się globalizacji.

Utrzymywały się jednak nadal ogniska napięć na Bliskim Wschodzie, w Afganistanie, na niektórych obszarach Afryki . Pojawiły się konflikty na Kaukazie. Trwały napięcia na terenie b. Jugosławii.

W krajach Europy Wschodniej, Azji Środkowej i na Kaukazie zaczęły krystalizować się dwie przeciwstawne tendencje rozwojowe – z jednej strony reform demokratycznych i bliższej współpracy z Zachodem a z drugiej zaś tendencje autorytarne i centralistyczne nastawiane na bliższą współpracę z Moskwą.

Jednym z wyzwań ostatnich lat było zagrożenie międzynarodowym terroryzmem. Zamachy Al-Kaidy z 11 września 2001 roku postawiły wszystkie państwa wobec nowych wyzwań i zagrożeń. Do czynnika decydującego w regionie Zatoki Perskiej urosła sytuacja w Iraku, która określiła sytuację bezpieczeństwa w skali globalnej.

W tych warunkach przed polską polityką zagraniczną stanęły bardzo poważne zadania i wyzwania. Ich realizacji sprzyjał w pełni suwerenny charakter państwa polskiego oraz **istniejący przez całe dziesięciolecie prezydentury Aleksandra Kwaśniewskiego konsensus głównych sił politycznych w sprawie najważniejszych kierunków polskiej aktywności międzynarodowej.** W ostatnim okresie pojawiły się pewne kontrowersje dot. Iraku i Traktatu Konstytucyjnego UE .

Dzięki harmonijnemu współdziałaniu **Prezydenta**, kolejnych **Premierów** (Włodzimierza Cimoszewicza, Jerzego Buzka, Leszka Millera, Marka Belki, Kazimierza Marcinkiewicza) i **Ministrów Spraw Zagranicznych** (Dariusza Rosatigo, Bronisława Geremka, Władysława Bartoszewskiego, Włodzimierza Cimoszewicza, Adama Daniela Rotfelda, Stefana Mellera), wspieranych przez Sejm i Senat, **Polska w latach 1996-2005 osiągnęła podstawowe cele, jakie stawiała sobie przed 15 laty**, odzyskując pełnię suwerenności i przystępując do przebudowy swego ustroju.

Aktywność Prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego w sferze stosunków międzynarodowych koncentrowała się na priorytetach polskiej polityki zagranicznej, wynikających z polskiej racji stanu i z zasadniczych interesów kraju. Skupiała się ona na czterech głównych płaszczyznach: (1) polityka europejska, (2) stosunki z państwami sąsiedzkimi, zarówno tymi, które weszły do Unii Europejskiej, jak i tymi które znajdują się jeszcze poza Unią (3) stosunki euroatlantyckiej i globalne oraz (4) kontakty z wiodącymi krajami pozostałych regionów świata.

I. Integracja Polski z Unią Europejską.

Na okres dwóch kadencji Prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego przypadły **zasadnicze etapy procesu integracji Polski z Unią Europejską** – od przygotowań do negocjacji akcesyjnych, poprzez same rokowania, uzgadnianie treści i podpisanie Traktatu Akcesyjnego w Atenach 16 kwietnia 2003 r., referendum akcesyjne, po wejście Polski do Unii Europejskiej i pierwsze wybory do Parlamentu Europejskiego. **Przystąpienie Polski w dniu 1 maja 2004 r. do Unii Europejskiej** było ukoronowaniem wieloletnich wysiłków na rzecz przyjęcia Polski do rodziny państw europejskich. Zaangażowanie Polski w prace nad Traktatem Akcesyjnym oraz aktywna postawa w negocjacjach nad budżetem umocniły pozycję naszego kraju w UE.

Podczas pierwszej kadencji działania Prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego w obszarze integracji Polski z Unią Europejską obejmowały:

- Spotkania z wysokimi rangą przedstawicielami instytucji Unii Europejskiej.
- Spotkania z szefami państw i rządów państw członkowskich UE oraz państw stowarzyszonych i kandydujących do UE oraz z wysokimi rangą przedstawicielami tych państw.
- Spotkania z przedstawicielami polskich instytucji powołanych do koordynacji przygotowań do integracji z UE i negocjacji akcesyjnych.
- Regularne (zainaugurowane w maju 1997 roku) spotkania – dwa razy w roku – z ambasadorami państw członkowskich UE akredytowanymi w Polsce. Spotkania poświęcone były bieżącej problematyce stosunków Polska – UE.
- Spotkania z polskimi i europejskimi środowiskami opiniotwórczymi – naukowcami, dziennikarzami akredytowanymi w państwach członkowskich oraz dziennikarzami zagranicznymi akredytowanymi w Polsce, przedstawicielami pro-europejskich organizacji pozarządowych.
- Zainaugurowanie w 1998 roku działalności Forum Pro-europejskich Organizacji Młodzieżowych.

Podczas drugiej kadencji aktywność Prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego związana z wejściem Polski do Unii Europejskiej została zintensyfikowana. Do obsługi tych działań 23 grudnia 2000 roku Prezydent Aleksander Kwaśniewski powołał w Kancelarii Prezydenta RP Biuro Integracji Europejskiej.

Aktywność Prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego w tym obszarze została wzbogacona o nowe elementy:

- Powołanie w 2001 r. **Grupy Refleksyjnej**, stanowiącej forum szerokiej debaty o celach przyszłym kształcie Unii Europejskiej oraz miejscu Polski. Do udziału w pracach Grupy zostali zaproszeni przedstawiciele Sejmu, Senatu, klubów parlamentarnych, instytucji rządowych, ośrodków naukowych, organizacji pozarządowych oraz Kościoła Katolickiego. Ogółem odbyło się 11 spotkań Grupy Refleksyjnej.
- Organizowanie począwszy od maja 2001 roku corocznych obchodów Dnia Europy, skupiających w Ogrodach Pałacu Prezydenckiego każdorazowo kilkuset przedstawicieli

administracji publicznej, organizacji pozarządowych i mediów zaangażowanych w upowszechnianie wiedzy i informacji nt. integracji europejskiej.

Od początku swojej drugiej kadencji Prezydent Aleksander Kwaśniewski bardzo aktywnie angażował się w działania związane z **zapewnieniem jak największej frekwencji w narodowym referendum w sprawie przystąpienia Polski do Unii Europejskiej**. Do udziału w kampanii Prezydent Aleksander Kwaśniewski zaprosił wybitne osobistości naszego życia politycznego i społecznego, a także gości zagranicznych: Przewodniczącego Parlamentu Europejskiego Pata Coxa, Przewodniczącego Komisji Europejskiej Romano Prodiego, Komisarza UE ds. rozszerzenia Güntera Verheugena a także Prezydenta Francji Jacques`a Chiraca, Kanclerza Niemiec Gerharda Schrödera oraz Ministra Spraw Zagranicznych Niemiec Joschkę Fischera, którzy po spotkaniu przywódców Trójkąta Weimarskiego 9 maja 2003 roku we Wrocławiu wzięli udział – wraz z Prezydentem Aleksandrem Kwaśniewskim – w spotkaniu z mieszkańcami miasta i regionu. Spotkania Prezydenta A. Kwaśniewskiego odbyły się we wszystkich województwach, każdorazowo gromadząc ok. 5000 uczestników. **W sumie odbyły się 23 spotkania z udziałem około 115 000 osób.**

Ważnymi elementami kampanii przedreferendalnej Prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego była broszura n.t. wejścia Polski do Unii Europejskiej, która trafiła do każdego polskiego gospodarstwa domowego oraz płyta CD wydana w nakładzie 100 tys. egzemplarzy.

7 i 8 czerwca 2003 roku w Polsce odbyło się referendum w sprawie przystąpienia do Unii Europejskiej. Frekwencja wyniosła 58,85 proc., głos na „tak” oddało 77,45 proc.

23 lipca 2003 roku Prezydent Aleksander Kwaśniewski dokonał uroczystej ratyfikacji Traktatu o przystąpieniu Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej.

Kolejnym ważnym wydarzeniem podczas drugiej kadencji Prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego były **wybory do Parlamentu Europejskiego**. 9 marca 2004 roku Prezydent RP wydał Postanowienie w sprawie zarządzenia wyborów posłów do Parlamentu Europejskiego na dzień 13 czerwca 2004 roku.

Prezydent RP A.Kwaśniewski wielokrotnie i na różnych forach spotykał się z szefami państw i rządów sprawujących rotacyjne przewodnictwo w Unii Europejskiej, kolejnymi Przewodniczącymi Komisji Europejskiej oraz Komisarzami, Przewodniczącymi Parlamentu Europejskiego i eurodeputowanymi. W dniu 29 listopada 2005 r. złożył **wizytę pożegnalną** w Brukseli, spotykając się z Przewodniczącym Komisji Jose M. Barroso. Także to ostatnie spotkanie było okazją do rzeczowych rozmów nt. przyszłości Unii Europejskiej, Nowej Perspektywy Finansowej UE oraz zbliżenia UE – Ukraina.

II. Przystąpienie Polski do NATO i działalność Prezydenta w sferze polityki bezpieczeństwa międzynarodowego.

Przystąpienie Polski do NATO, które nastąpiło przy dużym osobistym zaangażowaniu Prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego, położyło kres podziałowi Europy, narzuconemu przez decyzje jałtańskie i otworzyło przed Polską nowe perspektywy rozwoju oraz bezpieczeństwa narodowego. **Prezydent wypełnił zobowiązanie** przedstawione w Zgromadzeniu Narodowym 23 grudnia 1995 roku po złożeniu przysięgi rozpoczynającej jego

pierwszą kadencję, gdzie stwierdził, iż: “ *podtrzymuję jako zwierzchnik sił zbrojnych Rzeczypospolitej, że nie zaniedbam niczego co może realnie służyć unowocześnieniu systemu obronnego kraju. Pod tym względem nie może być żadnych niejasności i jestem przekonany, że te polskie aspiracje znalezienia się w Pakcie Północnoatlantyckim zostaną w niedługiej perspektywie spełnione.*”

Prezydent Aleksander Kwaśniewski już podczas swej pierwszej podróży zagranicznej do Brukseli 18 stycznia 1996 roku w Kwaterze Głównej NATO podkreślał, że prawdziwa reforma i nowa rola Sojuszu Północnoatlantyckiego zacznie się dopiero po przystąpieniu do NATO pierwszego państwa – byłego członka Układu Warszawskiego. Po wieloletnich zabiegach dyplomatycznych Prezydenta RP w państwach członkowskich Sojuszu, na posiedzeniach Rady Północnoatlantyckiej na szczęblu szefów państw i rządów (w Madrycie 1997 roku i w Waszyngtonie w 1999 roku), trudnych i żmudnych negocjacjach członkowskich, wreszcie budowaniu i utrwalaniu konsensusu na polskiej scenie politycznej w zakresie głównych kierunków polityki zagranicznej, **członkostwo Polski w NATO stało się faktem**. 18 lutego 1999 roku Prezydent Aleksander Kwaśniewski podpisał ustawę upoważniającą go do ratyfikacji Traktatu Północnoatlantyckiego, a **26 lutego – równolegle z Prezydentem Czech V. Havlem – złożył podpis pod dokumentami ratyfikacyjnymi**. Od 12 marca 1999 roku Polska, Czechy i Węgry formalnie stały się członkami Sojuszu.

W ramach operacji zarządzania kryzysowego NATO, Polska bierze udział w dowodzonych przez Sojusz Międzynarodowych Sił Wspierania Bezpieczeństwa (ISAF) oraz operacji Enduring Freedom w Afganistanie (łącznie 100 żołnierzy). **Zgodnie z decyzją Prezydenta RP, podjętą na wniosek Rady Ministrów, Polska przyjęła propozycję Stanów Zjednoczonych i wysłała kontyngent wojskowy do Międzynarodowych Sił Stabilizacyjnych w Iraku**. Od 3 marca 2003 r. objęła dowodzenie Międzynarodową Dywizją Centralno-Południową (MNDCS).

Jako **zwierzchnik Sił Zbrojnych**, Prezydent A. Kwaśniewski podejmował decyzje o udziale Polskich Kontyngentów Wojskowych nie tylko w Afganistanie, ale także w operacjach stabilizacyjnych na Bałkanach i kontynuacji udziału polskich kontyngentów w ONZ –wskich Siłach Rozdzielająco-Obszerwacyjnych na Wzgórzach Golan (UNDOF- 339 żołnierzy i pracowników wojska) oraz w Tymczasowych Siłach ONZ w Libanie (UNIFIL – 215 żołnierzy i pracowników wojska).

W uzgodnieniu z Prezydentem RP powstało w Polsce Centrum Szkolenia Połączonych Sił NATO (JFTC).

Jako Zwierzchnik Sił Zbrojnych Prezydent A. Kwaśniewski żywo interesował się losem i pracą polskich żołnierzy pełniącymi służbę poza granicami kraju. **Wizytował polskie kontyngenty** w Kosowie, na Wzgórzach Golan, w Libanie, w Macedonii, w Afganistanie i w Iraku. Sześciokrotnie uczestniczył także w spotkaniach z żołnierzami szkolącymi się do służby za granicą i wyjeżdżającymi do Iraku.

Pochodną zaangażowania Prezydenta A.Kwaśniewskiego w proces zbliżenia z Organizacją Traktatu Północnoatlantyckiego były **bliskie kontakty z kolejnymi sekretarzami generalnymi tej organizacji** – Javierem Solaną, lordem Robertsonem oraz Jaap de Hoop Schefferem. A.Kwaśniewski spotykał się z nimi wielokrotnie, zarówno za granicami naszego kraju, jak i goszcząc Sekretarzy w Pałacu Prezydenckim. Składając w dniu 29 listopada 2005 r. **wizytę pożegnalną w Brukseli**, nie pominął także i najwyższego przedstawiciela struktur NATO, spotykając się z Jaap de Hoop Schefferem w Kwaterze Głównej Sojuszu.

III. Terroryzm międzynarodowy.

Z inicjatywy Prezydenta A. Kwaśniewskiego 6 listopada 2001 r. odbyła się w Warszawie **konferencja międzynarodowa w sprawie zwalczania terroryzmu.**

Wzięło w niej udział **16 przywódców państw Europy Środkowej, Wschodniej i Południowo-Wschodniej oraz 8 przedstawicieli niższego szczebla i organizacji międzynarodowych.** Za pomocą łącza telewizji satelitarnej do uczestników konferencji przemawiał G.W. Bush.

Postanowienia końcowe Konferencji Warszawskiej uznane zostały za **dokumenty ONZ** i opublikowane jako dokumenty Rady Bezpieczeństwa ONZ w części dotyczącej walki z terroryzmem. Spośród postanowień Konferencji Warszawskiej najważniejsza była inicjatywa tworzenia regionalnego systemu walki z terroryzmem w Europie Środkowej i Wschodniej.

Działania wdrażane w poszczególnych krajach członkowskich oraz najważniejsze elementy szeroko pojętego międzynarodowego współdziałania w zwalczaniu terroryzmu miały być cyklicznie omawiane podczas spotkań ekspertów w ramach tzw. *follow-up* Konferencji Warszawskiej.

Również **tematyka Bioterroryzmu** była wielokrotnie podnoszona przez Prezydenta A. Kwaśniewskiego, zarówno przy okazji **międzynarodowych spotkań dwustronnych Prezydenta RP** i Szefa BBN, konferencji międzynarodowych, jak i na szczeblu krajowym. W efekcie tych działań 27 stycznia 2004 roku do **wspólnego oświadczenia** Prezydentów – Aleksandra Kwaśniewskiego i George’a W. Busha włączono stwierdzenie, iż jednym z celów polsko amerykańskiego sojuszu na XXI wiek jest wzmacnianie współpracy w dziedzinie przeciwdziałania bioterroryzmowi w Środkowej i Wschodniej Europie.

IV. Stosunki Euroatlantyckie

1. Stosunki polsko-amerykańskie

Koncentrując się na realizacji głównych priorytetów polskiej polityki zagranicznej, a w szczególności właściwego spożytkowania wejścia Polski do Unii Europejskiej i NATO, Prezydent Aleksander Kwaśniewski przywiązywał wielką wagę do utrwalania i rozwoju **uprzywilejowanych stosunków Polski ze Stanami Zjednoczonymi.** Stosunki te w ostatnim dziesięcioleciu były bardzo owocne. **USA postrzegają Polskę jako kraj udanej transformacji, jako sprawdzonego sojusznika w ramach NATO i jako strategicznego partnera.**

Wśród najważniejszych rezultatów współpracy polsko-amerykańskiej wymienić należy:

- Poparcie przez Polskę akcji militarnej w Iraku i objęcie przez naszych generałów dowództwa nad międzynarodową dywizją w strefie Środkowe Południe.
- Podjęcie przez polskie władze w 2003 roku decyzji o wyborze samolotu F-16 dla polskiego lotnictwa wojskowego.
- Zwiększenie amerykańskiej pomocy wojskowej dla polskich Sił Zbrojnych

- Przyjęcie w 2005r. programu działań („mapa drogowa”) zmierzającego do wdrożenia stopniowych ułatwień w podróżowaniu obywateli polskich do USA. Ostatecznym celem tego programu jest włączenie Polski do amerykańskiego systemu ruchu bezwizowego.

Prezydent Aleksander Kwaśniewski od początku swej pierwszej kadencji w stosunkach z USA dążył do:

- Przekonania administracji amerykańskiej oraz Kongresu do konieczności rozszerzenia NATO na wschód;
- Umacnianie zaufania do Polski jako najważniejszego partnera USA w Europie Środkowej;
- Budowy dwustronnych, strategicznych więzi sojuszniczych pomiędzy Polską i Stanami Zjednoczonymi;
- Umacnianie pozytywnego wizerunku Polski wśród Amerykanów.

Po politycznych zmianach w naszym kraju w 1995 r., niezbędne było potwierdzenie wobec USA przez Polskę zdecydowanej woli **kontynuowania dotychczasowej linii polityki zagranicznej**, w tym dążenia do członkostwa w NATO. Pierwszą okazję do tego dało spotkanie Rady Północnoatlantyckiej w dniu 17 stycznia 1996 r. Prezydent A. Kwaśniewski potwierdził wolę Polski przystąpienia do Sojuszu, deklarując m.in. że „*Polska nie rozczaruje NATO. Mamy nadzieję, że Sojusz nie rozwieje nadziei Polaków*”. Wystąpienie w Brukseli przygotowało grunt pod **zasadnicze spotkanie w Waszyngtonie**, które odbyło się w dniach 5-10 lipca 1996 r. Podczas rozmów z Prezydentem USA Billem Clintonem w Białym Domu A.Kwaśniewski zapewnił o nieodwracalności demokratycznych zmian w Polsce oraz zaznaczył, że rozszerzenie NATO nie jest skierowane przeciwko komukolwiek, lecz ma służyć integrowaniu i stabilizowaniu Europy. Podkreślił, że współczesne pokolenie polityków stoi przed wielką szansą zakończenia podziałów Europy raz na zawsze.

Lata 1996 – 1998 to okres **wielu spotkań i rozmów Prezydenta RP** z przedstawicielami amerykańskiej administracji, kongresmanami, przedstawicielami Polonii, organizacji pozarządowych oraz biznesu. Wiodącym wątkiem wszystkich rozmów był **apel Prezydenta RP** o wsparcie dla **procesu rozszerzenia NATO** oraz **wszechstronna promocja Polski** jako państwa stabilnego i godnego zaufania.

Jednocześnie Prezydent RP intensywnie **rozwijał kontakty** z pozostałymi **organizacjami pozarządowymi w Stanach Zjednoczonych**, dążąc do umocnienia pozytywnego wizerunku naszego kraju. Uczestniczył w *wielkiej liczbie spotkań, dyskusji panelowych i odczytów* organizowanych przez amerykańskie instytuty, ośrodki badawcze i uniwersytety. Propagował polską rację stanu oraz obraz Polski jako kraju stabilnego, nowoczesnego i odpowiedzialnego, będącego dobrym partnerem do współpracy i wyśmienitym miejscem do inwestycji.

Następne lata Prezydentury A. Kwaśniewskiego to dalsze umocnienie stosunków polsko – amerykańskich oraz **rozbudowa więzów sojuszniczych**. Odbywają się kolejne wizyty Prezydenta RP w USA oraz Prezydenta Stanów Zjednoczonych w Polsce, w tym **wizyta oficjalna w USA (16-19.07.2002)**. Polska staje się głównym partnerem politycznym i wojskowym USA w regionie, wiarygodnym i godnym pełnego zaufania sojusznikiem. Wyrazem tego są słowa nowego prezydenta USA Geорга W. Busha wygłoszone podczas jego pierwszej wizyty w Warszawie w czerwcu 2001 r., określające Polskę jako strategicznego partnera.

Spośród niezwykle licznych polsko – amerykańskich spotkań i wizyt (ponad 170 w latach 1996 – 2005), na **szczególne wyróżnienie zasługuje wizyta oficjalna prezydenta USA Georga W. Busha w Krakowie**. W dowód uznania dla rosnącej pozycji Polski na arenie międzynarodowej oraz osobiście dla Prezydenta A. Kwaśniewskiego, **George W. Bush wygłosił na Wawelu swoje najważniejsze europejskie przemówienie**, w którym przedstawił strategię Stanów Zjednoczonych wobec naszego kontynentu.

Punktem zwrotnym w polityce globalnej Stanów Zjednoczonych były ataki terrorystyczne Al-Kaidy na Nowy Jork oraz Waszyngton w dniu 11 września 2001 r. Polska od pierwszego dnia w pełni solidaryzowała się z narodem amerykańskim. Zdecydowanie poparliśmy decyzję NATO o uruchomieniu Artykułu 5 Traktatu Waszyngtońskiego i uznania zamachu wymierzonego w USA za atak na wszystkich członków NATO.

Dialog przywódców oraz intensywna współpraca rządów stworzyła dogodną atmosferę oraz realne przesłanki do nawiązania regularnych konsultacji obu państw, które przyjęły postać **Dialogu Strategicznego**. Szczególnym przedmiotem wspólnej uwagi są wyzwania wynikające z bezpośredniego sąsiedztwa Polski z Białorusią, Rosją i Ukrainą. Polskie oceny i rekomendacje są wysoko cenione przez partnerów amerykańskich, przyczyniając się do kształtowania polityki zagranicznej tego supermocarstwa.

Zaufanie Stanów Zjednoczonych do Polski znalazło swój wyraz także podczas wyborczego kryzysu na Ukrainie w listopadzie 2004 r. („pomarańczowa rewolucja”). W trakcie oficjalnej wizyty w Kanadzie, Prezydent USA **G.W. Bush publicznie poparł wysiłki mediacyjne** A. Kwaśniewskiego na Ukrainie.

Rozwija się współpraca wojskowa. USA udzielają polskim Siłom Zbrojnym wsparcia wojskowego w ramach Foreign Military Financing oraz bezzwrotnej pomocy. Prezydent RP, jako Zwierzchnik Sił Zbrojnych, stale podejmował tę tematykę podczas rozmów z amerykańskimi przywódcami i przedstawicielami administracji.

Najważniejszym problemem pozostaje stosunek Stanów Zjednoczonych do kwestii **zniesienia wiz dla obywateli polskich udających się do USA**. Wielokrotne rozmowy i naciski Prezydenta A. Kwaśniewskiego oraz przedstawicieli polskiego rządu nie przyniosły dotychczas sukcesu. Najważniejszym postępowaniem było jednak **przyjęcie** (zapropozowanej 9.02.2005 przez A. Kwaśniewskiego podczas wizyty w Białym Domu) tzw. „**mapy drogowej**”, zmierzającej do wdrożenia stopniowych ułatwień w podróżowaniu Polaków do USA. Mapa drogowa jest obecnie realizowana. Ostatecznym celem „mapy drogowej” jest włączenie Polski do amerykańskiego programu ruchu bezwizowego.

2. Stosunki polsko – niemieckie

Prezydent Aleksander Kwaśniewski bardzo aktywnie włączył się w wypracowanie kierunków i realizację priorytetów polskiej polityki zagranicznej, dotyczących Republiki Federalnej Niemiec. Do najważniejszych zadań działalności Prezydenta RP należało:

- Pozyskanie wsparcia RFN dla członkostwa Polski w Sojuszu Północnoatlantyckim i Unii Europejskiej;
- Budowa bliskich, partnerskich i dobrosąsiedzkich stosunków, opartych na wzajemnym zaufaniu, pojednaniu i zbliżeniu społeczeństw.

Prezydent A. Kwaśniewski od początku sprawowania swojego urzędu nadał stosunkom polsko-niemieckim priorytetowe znaczenie, postrzegając Niemcy jako **kluczowego partnera** politycznego i gospodarczego Polski.

Lata 1996-2005 to okres intensywnego i wszechstronnego rozwoju stosunków polsko-niemieckich, znajdujących odzwierciedlenie w częstotliwości spotkań na różnych szczeblach. W trakcie swojej prezydentury **Prezydent RP odwiedził Niemcy 34 razy**, spotykając się z Prezydentami RFN, Kanclerzami i wybranymi ministrami oraz przedstawicielami środowisk akademickich, organizacji pozarządowych, przedsiębiorstw i kultury. Do najważniejszych zaliczyć należy I. Szczyt Polsko-Niemiecki w 1997 r. w Bonn, w którym uczestniczyli Prezydent A. Kwaśniewski i Premier W. Cimoszewicz oraz Kanclerz H. Kohl. Ponadto w marcu 2002 r. Prezydent RP odbył pierwszą oficjalną wizytę w Niemczech, podczas której spotkał się z Prezydentem Federalnym J. Rauem i Kanclerzem G. Schröderem oraz czołowymi politykami niemieckimi. Kolejnym bezprecedensowym wydarzeniem i świadectwem dojrzałości i zaufania we wzajemnych stosunkach był udział Prezydenta RP w ślubowaniu żołnierzy Bundeswehry w lipcu 2002 r. Prezydent Federalny Horst Köhler złożył oficjalną wizytę w Polsce na przełomie sierpnia i września 2005 r.

Ogromną rolę w stymulowaniu pozytywnych impulsów we wzajemnych relacjach odegrał i odgrywa **stały dialog prezydentów**. Wspólne inicjatywy i przedsięwzięcia, doniosłe symboliczne gesty pozwalają wytyczyć we współpracy Polski i Niemiec dalszy kierunek działania i tworzyć ramy dla szerokiego dialogu społecznego w ważnych dla Polski i Niemiec kwestiach. Najlepszym przykładem jest **Deklaracja Gdańska**, podpisana w październiku 2003 r. przez Prezydenta RP A. Kwaśniewskiego i Prezydenta Federalnego Johanna Raua, w sprawie osób wysiedlonych, zmuszonych do ucieczek i wypędzonych w Europie, w której Prezydenci Polski i Niemiec podjęli kwestie ważne i mające istotne znaczenie dla dalszego współżycia naszych sąsiadujących społeczeństw.

Prezydent RP przy okazji spotkań z niemieckimi partnerami wielokrotnie podkreślał, że Polska gotowana jest na podstawie prawdy historycznej do dalszego dialogu nt. upamiętnienia ofiar ludności cywilnej, poniesionych w wyniku II wojny światowej i innych kataklizmów minionego stulecia, w tym losów milionów osób, które w wyniku ucieczek, przesiedleń i masowych deportacji utraciły strony ojczyste.

W kontaktach ze stroną niemiecką Prezydent A. Kwaśniewski podejmował również inne sprawy trudne, które wpływały negatywnie na dobry klimat stosunków wzajemnych, a wiązały się z projektem budowy „Centrum przeciw wypędzeniom”, aktywnością Powiernictwa Pruskiego i naruszającego polskie interesy gospodarcze projektem budowy gazociągu po dnie Bałtyku.

Prezydent RP aktywnie wspierał polsko – niemiecką współpracę gospodarczą, kulturalną i naukowo – techniczną. M.in. otworzył polską wystawę na EXPO 2000 w Hanowerze, angażował się w działalność Forum Polsko-Niemieckiego, uczestniczył w spotkaniach biznesmenów obu krajów, kilkakrotnie był gościem Niemieckiego Instytutu Polskiego w Darmstadt i Uniwersytetu Europejskiego Viadrina we Frankfurcie nad Odrą. Wielokrotnie był gościem niemieckich Uniwersytetów, instytutów i organizacji pozarządowych, przedstawiając uczestnikom spotkań swoje refleksje nt. aktualnych problemów i przyszłości stosunków polsko – niemieckich. **Nieustanny dialog Prezydenta RP z elitami niemieckimi był jednym z najważniejszych elementów promocji pozytywnego obrazu Polski i Polaków w społeczeństwie naszego zachodniego sąsiada.**

3. Stosunki polsko-francuskie

Prezydent Aleksander Kwaśniewski aktywnie działał dla rozwoju stosunków z Francją poprzez starania na rzecz uzyskania poparcia Francji dla członkostwa Polski w NATO i Unii Europejskiej oraz kształtowanie dobrych partnerskich stosunków dwustronnych, opartych na bliskiej współpracy w wielu dziedzinach, a także umocnienie pozytywnego wizerunku Polski we Francji.

Do pierwszej wizyty Prezydenta RP we Francji doszło już w styczniu 1996 roku. Na przestrzeni lat została podniesiona ranga wzajemnych kontaktów i ustanowiono regularne konsultacje na najwyższym szczeblu politycznym – prezydentów, premierów i wybranych ministrów.

Istotnym problemem w stosunkach z Francją pozostawała **odmienna koncepcja obrazu stosunków transatlantyckich oraz przyszłości NATO.** Nakładały się na to również rozbieżności polityczne, wynikające z **odmiennego podejścia Polski i Francji do reżimu Saddama Husajna w Iraku oraz międzynarodowej interwencji wojskowej w tym kraju.** Zbliżeniu obu państw nie sprzyjał również wybór przez Polskę w otwartym konkursie amerykańskich samolotów wielozadaniowych F-16 koncernu Lockheed Martin, w miejsce ich europejskich konkurentów. Pomimo tych rozbieżności i związanych z nimi wyzwania, Prezydent RP dążył do podtrzymania wysokiej częstotliwości wzajemnych wizyt i spotkań oraz konstruktywnego dialogu. Dzięki jego aktywności rytm wzajemnych wizyt nie został zachwiany i doszło do zmniejszenia napięcia w relacjach dwustronnych. **Prezydent Francji J. Chirac odwiedził Polskę w 2005 r.** przy okazji uroczystości 60. rocznicy wyzwolenia obozu koncentracyjnego Auschwitz. - Birkenau Jednak przełomem okazał się **I Szczyt polsko-francuski w Arras w 2005 r.,** obrady którego prowadzone były pod przewodnictwem prezydentów RP i Francji.

Kontakty Prezydenta RP z przedstawicielami władz francuskich były z powodzeniem wykorzystywane jako platforma do dyskusji na tematy europejskie – zarówno przed akcesją Polski do Unii, jak i po wejściu do struktur europejskich, a także międzynarodowe, w tym dotyczące współpracy transatlantyckiej oraz europejskiej polityki wschodniej

Podczas wizyt we Francji, Prezydent RP spotykał się również z przedstawicielami środowisk akademickich, (Francuski Instytut Stosunków Międzynarodowych), organizacji pozarządowych, przedsiębiorstw (np. Organizacja Przedsiębiorstw Francuskich MEDEF) i kultury. Ponadto regularnie spotykał się ze środowiskami polonijnymi we Francji.

Prezydent RP wielokrotnie z satysfakcją podkreślał bardzo dobrze rozwijającą się współpracę gospodarczą. Polska **stała się pierwszym partnerem gospodarczym Francji w Europie Środkowej i Wschodniej.** Francja od kilku lat jest największym inwestorem zagranicznym w RP – dotychczas francuskie firmy zainwestowały w Polsce 16 mld. euro i stworzyły ok. 164 tys. miejsc pracy.

Ważną kwestią w polsko – francuskich rozmowach Prezydenta RP pozostawała pozostaje sprawa pełnego otwarcia francuskiego rynku pracy dla polskich obywateli.

4. Trójkąt Weimarski.

Prezydent Aleksander Kwaśniewski od początku sprawowania swojego urzędu aktywnie włączył się w rozwój **formuły Weimarskiej**. Pierwsze spotkanie prezydentów Polski i Francji oraz kanclerza Niemiec odbyło się w 1998 r. w Poznaniu. **W sumie podczas prezydentury Prezydenta A. Kwaśniewskiego doszło do 5 spotkań Trójkąta Weimarskiego na szczycie (Poznań, Nancy, Neustadt, Wrocław, Nancy).**

Prezydent RP często wykorzystywał Spotkania Weimarskie dla poszerzania dialogu politycznego, dotyczącego członkostwa Polski w strukturach euroatlantyckich. Jednakże pierwotny cel Trójkąta Weimarskiego, czyli włączenie Polski do NATO i UE został w pełni zrealizowany, stąd pojawiła się potrzeba przeformułowania zadań TW. Momentem znaczącym dla tego procesu stał się **szczyt we Wrocławiu** (9 maja 2003 r.). W dniu Europy, Prezydent A. Kwaśniewski, zaproponował nowe kierunki i inicjatywy do realizacji w ramach Trójkąta Weimarskiego. **Z inicjatywy Prezydenta RP główną osią debat Trójkąta stały się kwestie związane z funkcjonowaniem i przyszłością Unii Europejskiej oraz europejskiej polityki wobec jej wschodnich sąsiadów.** Jak wielokrotnie podkreślał Prezydent RP podczas Spotkań Weimarskich, współdziałanie tych trzech krajów na rzecz integracji europejskiej może wzbogacić jej proces o nowy wymiar i nadać mu dodatkowe impulsy.

Dzięki aktywności Prezydentów Polski i Francji oraz Kanclerza rozwinęły się również relacje ministrów spraw zagranicznych, obrony, finansów, ds. europejskich, a także współpraca samorządowa trzech krajów.

V. Stosunki z innymi ważniejszymi krajami Europy Zachodniej.

1. Stosunki polsko – brytyjskie i polsko - irlandzkie.

Prezydent A.Kwaśniewski podczas swojej Prezydentury wszechstronnie wspierał rozwój stosunków Polski z Wielką Brytanią. Jednym z najważniejszych celów działań Prezydenta RP było **pozyskanie wsparcia Wielkiej Brytanii dla rozszerzenia NATO i Unii Europejskiej o Polskę**. Cele te Prezydent RP realizował poprzez częste spotkania i rozmowy z przedstawicielami brytyjskiego rządu i parlamentu, a także liczne spotkania i wykłady w instytucjach badawczych, uniwersytetach i organizacjach pozarządowych.

Korzystnemu rozwojowi stosunków polsko – brytyjskich sprzyja **zbliżona percepcja obu państw sytuacji międzynarodowej i przyszłości stosunków transatlantyckich**. Znalazło to wyraz podczas spotkań w ramach NATO i Unii Europejskiej, gdzie przywódcy Polski i Wielkiej Brytanii byli konsekwentnymi rzecznikami utrzymania ścisłych, sojuszniczych więzi Europy i Stanów Zjednoczonych Ameryki. Oba państwa **pozostają również bliskimi sojusznikami** w ramach międzynarodowej koalicji stabilizacyjnej w Iraku, biorąc uprzednio czynny udział w akcji militarnej w tym kraju.

Okres ostatnich dziesięciu lat cechował się również częstymi spotkaniami Prezydenta RP z rodziną królewską. **Już w marcu 1996 r. z oficjalną wizytą w Polsce przebywała JKM Królowa Elżbieta I i JKW Księżę Edynburga**. Podczas trzech dni w Polsce Para Królewska odwiedziła Warszawę i Kraków. Prezydent udał się z pierwszą wizytą do Wielkiej Brytanii w październiku 1996 r., spotykając się z rodziną królewską, premierem Johnem Majorem, przywódcami opozycji oraz zachęcając do wsparcia polskich aspiracji euroatlantyckich w Królewskim Instytucie Spraw Międzynarodowych. Spotkał się również z

przedsiębiorcami brytyjskimi w Konfederacji Przemysłu Brytyjskiego, zapoznając zebranych z możliwościami inwestycyjnymi w Polsce. Był również gościem spotkania w Instytucie Sikorskiego w Londynie z polską emigracją.

Kolejne lata stosunków polsko – brytyjskich to okres kolejnych wizyt i wyjazdów Prezydenta RP w Wielkiej Brytanii, jak również licznych spotkań dwustronnych w Warszawie. **W sumie w latach 1996 – 2005 odbyło się z udziałem A. Kwaśniewskiego ponad 57 ważnych wydarzeń polsko – brytyjskich.** Na szczególne wyróżnienie zasługuje wizyta oficjalna Prezydenta RP wraz z Małżonką w Wielkiej Brytanii w dniach 5 – 7 maja 2004 r. oraz pożegnalny pobyt Prezydenta w Londynie w listopadzie 2005 r., podczas którego przeprowadził rozmowy z Premierem Tony Blairem i był przyjęty przez Królową Elżbietę II. Była to także okazja do podziękowania przez Prezydenta RP rządowi brytyjskiemu za decyzję o otwarciu brytyjskiego rynku pracy dla polskich pracowników.

Równie dobrze rozwijały się **kontakty polsko – irlandzkie** na szczeblu Prezydentów obu państw. Oba kraje cechuje wiele podobieństw co korzystnie wpływało na dialog i wzajemne zrozumienie. Prezydent A.Kwaśniewski już w marcu 1997 r. złożył oficjalną wizytę w Irlandii, na zaproszenie Prezydent Pani Mary Robinson. Odbył m.in spotkania w Irlandzkiej Konfederacji Pracodawców i przemysłowców, zachęcając miejscowych biznesmenów do większego zainteresowania Polską i inwestycjami w naszym kraju. Apelował także o poparcie Irlandii w naszej drodze do Unii Europejskiej na Forum połączonych Komisji Spraw Zagranicznych i Spraw Europejskich Parlamentu Irlandii.

W maju 2003 r. z rewizytą do Polski przyjechała kolejna Prezydent Irlandii, Pani Mary McAleese. Wizyta była jeszcze jedną okazją do intensyfikacji dialogu i poszukiwania kolejnych możliwości na rozszerzenie współpracy handlowej i inwestycyjnej.

Na szczególną uwagę zasługuje fakt, że to podczas **prezydencji irlandzkiej Polska weszła w skład Unii Europejskiej** (1 maja 2004 r.). Podczas roboczej wizyty Prezydenta RP w Irlandii, na masztach przed rezydencją prezydent Irlandii w Dublinie zawisły flagi 25 członkowskich Unii. Flagi wciągnęli kadeci irlandzkiej szkoły wojskowej, a podawali je przywódcy państw UE, w tym Prezydent RP A.Kwaśniewski wraz z Premierem RP L.Millerem.

2. Stosunki polsko –włoskie

Dużą intensywnością charakteryzowały się również stosunki polsko- włoskie. Prezydent RP aż **ośmiokrotnie odwiedził Włochy i trzykrotnie przyjął prezydentów Włoch** w Polsce. Dwukrotnie wizyty we Włoszech miały charakter oficjalny, w kwietniu 1997 oraz lutym 2002 r. Z uwagi na historyczne bogactwo polsko – włoskich związków, często dochodziło do spotkań z przedstawicielami włoskiego przemysłu (Grupa FIAT), kultury i nauki.

Prezydent A.Kwaśniewski utrzymywał bliskie kontakty z Prezydentami Republiki Włoskiej Oscarem Luigi Scalfaro oraz Carlo Azeglio Ciampim (często dochodziło do wymiany listów), kilkakrotnie rozmawiał z Premierem S.Berlusconiem, głównie na tematy współpracy gospodarczej, dostępu do rynku pracy we Włoszech i problemach funkcjonowania UE.

Z uwagi na bliskość polsko – włoskich relacji, w dniu 8-9 grudnia 2005 r. Prezydent A.Kwaśniewski złożył **wizytę pożegnalną we Włoszech**, spotykając się z Prezydentem C.A.Ciampim.

3. Kontakty polsko – skandynawskie

Prezydent A. Kwaśniewski w latach 1996-2005 **dziesięciokrotnie odwiedził kraje skandynawskie**. Został przyjęty wraz z Małżonką przez głowy koronowane i prezydentów wszystkich państw skandynawskich. **Był także gospodarzem pięciu wizyt głów państw skandynawskich w Polsce**. Ponadto wielokrotnie spotykał się z szefami i członkami rządów tych państw. Do najważniejszych wizyt należała wizyta królewskiej pary norweskiej w Polsce w 1997 r., oficjalna wizyta Prezydenta RP w Oslo i Bergen, wizyta oficjalna Prezydenta Kwaśniewskiego w Danii w 2003, częste wizyty Prezydenta w Szwecji, w czasie których podejmowane były problemy współpracy gospodarczej, kulturalnej, naukowej, polonijnej a także dotyczące edukacji w sprawie holokaustu. Bardzo dobrze rozwinęły się kontakty Prezydenta A.Kwaśniewskiego z **Premierem Szwecji G.Perssonem**; obaj przywódcy spotykali się często w ramach wizyt dwustronnych jak i międzynarodowych inicjatyw (udział w Szczytach Progresywnego Rządzenia, Forum nt. Edukacji o Holokauście).

Bardzo pragmatyczne kontakty z Prezydentem Finlandii M.Ahtisaari i Panią Prezydent T.Halonem poświęcone były głównie problemom gospodarczym. Dzięki tak aktywnej polityce Prezydenta RP osiągnięte zostało polityczne poparcie Skandynawów dla wejścia Polski do Unii Europejskiej, zmienił się jednak przede wszystkim społeczny odbiór Polski i Polaków w Danii, Finlandii, Islandii, Norwegii oraz Szwecji. Przychylność władz, wielokrotne zapewnienia o wzajemnej przyjaźni przyniosły wymierny rezultat w postaci zmiany wizerunku Polski, która ceniona jest dziś przez Skandynawów za otwartość, gościnność oraz dynamikę rozwoju gospodarczego.

4. Kontakty polsko – iberyjskie

Stosunki polsko – hiszpańskie i polsko- portugalskie realizowane przez Prezydenta A. Kwaśniewskiego w latach 1996-2005 zasługują na szczególne podkreślenie. W okresie swojego urzędowania Prezydent A. Kwaśniewski wraz z Małżonką nawiązał **bliskie, przyjacielskie kontakty zarówno z hiszpańską rodziną królewską, jak i Prezydentem Republiki Portugalskiej**. Wymiana korespondencji między głowami państw, wspólne spotkania i wzajemne wizyty odbywały się wielokrotnie. Prezydent RP nawiązał bliskie kontakty z wieloletnimi Premierami Hiszpanii J.M. Aznara i Portugalii J. Barroso. Podstawą tych kontaktów było wspólne dążenie do ustanowienia strategicznego partnerstwa między Polską a państwami Półwyspu Iberyjskiego w najtrudniejszych momentach przed akcesją Polski do UE. Na podkreślenie zasługuje również **intensyfikacja sojuszniczych stosunków polsko - hiszpańskich w okresie wojny w Iraku**. Podczas gdy na płaszczyźnie politycznej umacniał się wizerunek Polski jako lojalnego i wiarygodnego partnera społeczeństwo Hiszpanii i Portugalii dzięki m.in. bliskim kontaktom Prezydenta RP i Małżonki z Królem Juanem Carlosem I i Królową Zofią oraz Prezydentem J. Sampaio zwiększało swe zainteresowanie Polską.

5. Kontakty polsko – watykańskie

Na okres dziesięcioletniej prezydentury A. Kwaśniewskiego przypadły ostatnie lata pontyfikatu Papieża Polaka. **Jan Paweł II darzył szczególnym szacunkiem Prezydenta RP**

i Małżonkę, czego symbolicznym wyrazem było bezprecedensowe zaproszenie głowy państwa polskiego do „papambile”. Prezydent RP był 9 - krotnie przyjmowany przez Papieża na audiencjach w Watykanie, jednocześnie podczas każdej z 3 pielgrzymek do Polski Jan Paweł II był witany przez Prezydenta. Szczególne kontakty Stolicy Apostolskiej z Polską oraz szeroki, otwarty i serdeczny dialog Prezydenta A. Kwaśniewskiego z Janem Pawłem II przyczyniły się do postrzegania Polski na arenie międzynarodowej jako kraju katolickiego, ceniącego wartości duchowe i pokojowy rozwój stosunków międzynarodowych. **9 grudnia 2005 r. Prezydent został przyjęty przez Papieża Benedykta XVI na audiencji pożegnalnej.**

6. Kontakty z pozostałymi państwami Europy Środkowej i Zachodniej

Wiele uwagi Prezydent poświęcał kontaktom z pozostałymi krajami Europy środkowej i zachodniej. Podczas częstych wyjazdów do Brukseli, **łączył sprawy NATO-wskie i unijne z podejmowaniem tematów bilateralnych z rządem Belgii.** Był gościem belgijskiego dworu królewskiego, zarówno podczas wizyt oficjalnych, jak również ślubu księżniczki Matyldy.

Aktywnie działał dla zbliżenia polsko-holenderskiego. W 1997 r. odwiedziła Polskę królowa Niderlandów, Beatrix, a Prezydent wielokrotnie odwiedzał Holandię, ostatnio jesienią 2004 r. w związku z rocznicami związanymi z walkami o Bremę w 1944 r.

A. Kwaśniewski **utrzymywał bliskie kontakty z Prezydentami Austrii T. Klestilem i H. Fischerem** oraz kanclerzami tego państwa. Wielokrotnie gościł ich w Polsce, będąc również częstym gościem w Austrii. Rozmawiał o potrzebie austriackiej aktywności w sprawach unijnych, współpracy gospodarczej i inwestycyjnej, a także sprawach Polonii i dostępu do austriackiego rynku pracy. Tematy te były omawiane również w czasie ostatniej, pożegnalnej wizyty Prezydenta w Wiedniu 2 grudnia 2005 r.

Prezydent RP posiadał stałe **kontakty z kolejnymi Prezydentami Konfederacji Szwajcarskiej** (wybieranymi co roku – rotacyjnie), dwukrotnie odwiedzał Szwajcarię z wizytami oficjalnymi oraz corocznie w trakcie Forum Ekonomicznego w Davos spotykał się z prezydentami i politykami szwajcarskimi. Złożył również oficjalną wizytę w Luksemburgu w roku 1998 i przyjmował w Polsce członków rodziny książęcej, rządu i biznesu. Przyjmował w Polsce Prezydenta Grecji Constantinosos Stephanopoulosa oraz złożył wizytę w Atenach w 1998 roku. **W 2005 r. odwiedził nowe kraje członkowskie UE – Cypr i Malte.**

VI. Polityka wschodnia

Niewątpliwym osiągnięciem polskiej polityki zagranicznej, współtworzonej w ostatnim dziesięcioleciu przez Prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego, było **efektywne budowanie przyjaznego, korzystnego dla Polski otoczenia na wschód od jej granic.** Po rozpadzie ZSRR rozpoczął się trudny proces kształtowania się nowego ładu politycznego i gospodarczego. Trwa on zresztą do dziś. Szacunek i uznanie zdobywała fundamentalna polska myśl i praktyka polityczna, że **proces integracji europejskiej nie powinien kończyć się na naszych wschodnich granicach.** Prezydent RP dostrzegał w tym istotny element stabilizacji sytuacji na obszarze b. ZSRR, a Polsce przypisywał - z racji sukcesu procesu transformacji i integracji ze strukturami europejskimi - kluczowe zadania w tym

obszarze Jego aktywność i podejmowane wysiłki były zgodne z europejską racją stanu i działaniami kolejnych polskich rządów.

Na szczególne podkreślenie zasługuje tzw. **Inicjatywa Ryska**, zaproponowana w lutym 2002 r. podczas Szczytu państw - Grupy Wileńskiej w Rydze przez Prezydenta A. Kwaśniewskiego. W dniach 19 - 20 marca b.r. pod hasłem "Inicjatywa Ryska - Europa bez podziałów" odbyła się w Warszawie konferencja doradców prezydentów i przedstawicieli rządów 17 państw Europy Środkowej, Wschodniej i Południowej. Inicjatywa Ryska zmierza do **umocnienia solidarności i współpracy państw**, mając za cel budowę **Europy bez podziałów** oraz **wspieranie europejskich i euroatlantyckich procesów integracyjnych**. Inicjatywa ta wzbogaciła już istniejące płaszczyzny współpracy oraz przyczyniła się do nawiązania jeszcze bliższych stosunków między Państwami wchodzącymi do struktur euroatlantyckich i tymi, które zamierzają się do nich włączyć. W jej ramach doradcy prezydentów i przedstawiciele rządów 17 państw Europy Środkowej, Wschodniej i Południowej spotykają się okresowo dla omówienia najbardziej aktualnych problemów regionu. Polska przewodniczyła tej inicjatywie w 2003 r.

Wyróżnić należy także zdecydowane i czynne wsparcie przez A. Kwaśniewskiego demokracji ukraińskiej podczas „**pomarańczowej rewolucji**”. Przyniosło to uznanie dla Polski w świecie, choć zarzutowało negatywnie na stan politycznych stosunków polsko-rosyjskich.

Aktywna, pro-stabilizacyjna polityka realizowana i reprezentowana przez Prezydenta Kwaśniewskiego była w pełni i wielokrotnie doceniana przez państwa tego regionu, jak również. przez NATO, Unię Europejską oraz Stany Zjednoczone.

1. Stosunki z Rosją.

Prezydent RP podejmował wiele wysiłków dla ułożenia dobrych stosunków z Rosją. Biorąc pod uwagę całą złożoność procesu wychodzenia Rosji z totalitaryzmu i imperialnej epoki oraz historyczny wybór Polski dołączenia do struktur integracyjnych Europy Zachodniej, stosunki te można ocenić jako generalnie poprawne, z dobrymi wynikami w obszarze kultury, nauki i gospodarki. **Z uwagi na uwarunkowania polityczne, historyczne i psychologiczne gorzej rozwijał się dialog i wzajemne zrozumienie w sferze politycznej.** Łącznie Prezydent A. Kwaśniewski odbył dwa spotkania z Prezydentem Rosji B. Jelcynem oraz 11-krotnie spotkał się z Prezydentem W. Putinem, w tym 6 razy w Rosji i 2 w Polsce.

Należy zauważyć, że **wartość wymiany handlowej obu krajów sięga dziś 9 miliardów USD** rocznie, co oznacza kilkakrotny wzrost na przestrzeni ostatnich lat. Jest to wynikiem korzystnej dla obu stron sytuacji, w której wysokiej jakości polskie towary, wytwarzane w oparciu o europejskie standardy i światową technologię, mogą trafić na wschodnie rynki, w tym głównie rosyjski, po niższych niż gdzie indziej cenach. Nie będzie to jednak zjawiskiem trwałym i obie strony powinny racjonalnie tę okazję wykorzystać. Prezydent Aleksander Kwaśniewski wielokrotnie wskazywał w toku licznych spotkań i rozmów z Prezydentem Federacji Rosyjskiej na potrzebę rozszerzenia wymiany handlowej, w tym na Forum Gospodarczym w Poznaniu w styczniu 2002 r. (podczas oficjalnej wizyty Prezydenta FR w Polsce). Przynosiło to na ogół dobre rezultaty. W ostatnim jednak okresie ze strony rosyjskiej wystąpiły administracyjne zakłócenia w eksporcie polskiej żywności na rynek rosyjski.

Ważnym tematem prezydenckiej kadencji było zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego Polski. W zasadniczym stopniu gwarantowały to stabilne, poza jednym incydentem, dostawy energii od wschodnich sąsiadów, w tym głównie Rosji.

Na stosunki polsko-rosyjskie w ostatnim okresie rzutowało **odmienne podejście obu stron do szeregu ważnych wydarzeń we wspólnej historii**. Szczególnie ostro wystąpiło to w związku z zakończeniem przez stronę rosyjską śledztwa w sprawie Zbrodni Katyńskiej, którego wyniki krytycznie zostały przyjęte przez stronę polską. A.Kwaśniewski zabiegał o przychylną stronę rosyjskiej dla pełnego otwarcia archiwów oraz ostatecznego zamknięcia dochodzeń śledczych. Aktywnie angażował się również w upamiętnienie polskich ofiar, uczestnicząc m.in. już w kwietniu 1996 r. w okolicznościowych uroczystościach w Katyniu. Prezydent RP wziął udział w moskiewskich obchodach 60. rocznicy zwycięstwa nad hitlerowskim faszyzmem.

Głównym problemem w stosunkach wzajemnych pozostaje fakt, że **Rosja najwyraźniej dąży do pomniejszenia roli Polski w Europie i Unii Europejskiej**. W ostatnich latach Polska była świadkiem pomijania jej przez Rosję w ważnych przedsięwzięciach gospodarczych i politycznych, przy jednoczesnym umocnieniu jej stosunków z Niemcami i Francją. W dużym stopniu może to być postrzegane jako reakcja na skuteczną mediację Prezydenta RP podczas kryzysu wyborczego na Ukrainie. Dalsze zadrażnienie relacji polsko-rosyjskich nastąpiło także w wyniku kilku napaści na polskich pracowników w Moskwie latem 2005 roku.

2. Stosunki z Ukrainą.

Zasadniczym czynnikiem decydującym o obecnym kształcie stosunków polsko-ukraińskich była **mediacja międzynarodowa**, podjęta z inicjatywy Prezydenta A. Kwaśniewskiego w 2004 r. i mająca na celu znalezienie pokojowego wyjścia z kryzysu politycznego, spowodowanego fałszerstwami podczas wyborów prezydenckich na Ukrainie. Sukces tej inicjatywy wynikał w znacznej mierze z pozytywnego bilansu relacji dwustronnych, szczególnie na płaszczyźnie stosunków między Prezydentami, który umożliwił nawiązanie dialogu ze wszystkimi ówczesnymi stronami konfliktu. Był to także efekt wieloletniej działalności Prezydenta RP, która była dla Ukrainy najważniejszym przykładem że Polska, państwo członkowskie Unii Europejskiej, nie odwraca się od swego najbliższego wschodniego sąsiada, ale pragnie z nim współpracować i wspierać go na drodze europejskiej i euroatlantyckiej współpracy. W wyniku ustaleń Prezydentów Polski i Ukrainy, oba państwa podjęły decyzję o **ułatwieniu wymiany osób w międzypaństwowym ruchu granicznym po wejściu Polski do UE** – Ukraina zrezygnowała z wprowadzenia wiz dla obywateli polskich a Polska z wprowadzenia opłat wizowych dla obywateli ukraińskich. Złagodziło to negatywne skutki wejścia Polski do UE dla rozwoju kontaktu między obu społeczeństwami oraz wymiany gospodarczej.

Jednym z kluczowych instrumentów służących zacieśnieniu współpracy i rozwiązywaniu kwestii trudnych w stosunkach polsko-ukraińskich jest **Komitet Konsultacyjny Prezydentów Rzeczypospolitej i Ukrainy**. Został utworzony w 1993 roku w celu pogłębienie stosunków dobrosąsiedzkich i przyjaznych stosunków między niepodległą Ukrainą a Rzeczypospolitą Polską oraz nadania wzajemnym relacjom nowego wymiaru politycznego.

W kontekście dokonań polskiej polityki wschodniej wobec Ukrainy należy zwrócić uwagę na włączenie tego kraju do **koalicji antyterrorystycznej**. Brygada ukraińska została włączona do Wielonarodowej Dywizji Środkowe Południe od początku operacji irackiej.

Prezydent A. Kwaśniewski usilnie wskazywał na konieczność wszechstronnego rozwoju wzajemnych stosunków gospodarczych, aby nie dopuścić do tworzenia się u naszych ukraińskich partnerów przeświadczenia, iż z wejściem Polski do UE odgradziliśmy Ukrainę od europejskich rynków. Odbywały się **Polsko – Ukraińskie Fora Gospodarcze** z udziałem Prezydentów obu państw, ostatnie w Gdyni w czerwcu 2005 r. Pozytywnym przykładem są duże **ukraińskie inwestycje w Polsce**, takie jak zwycięstwo w przetargu na kupno Huty Częstochowa czy też wykup przez Avto ZAZ Ukraina fabryki Daewoo-FSO na Żeraniu. Należy także dążyć do finalizowania takich projektów gospodarczych np. budowa rurociągu Odessa-Brody-Gdańsk.

Ostatnimi laty, przy dużym zaangażowaniu Prezydenta Kwaśniewskiego, udało się dokonać przełomu w regulowaniu **trudnych kwestii historycznych** w stosunkach polsko-ukraińskich związanych z procesem upamiętnienia miejsc pamięci narodowej. W 2003 roku dzięki staraniom Prezydenta RP Aleksandra Kwaśniewskiego i Prezydenta Ukrainy Leonida Kuczmy odbyły się na Ukrainie uroczystości związane z obchodami **60. rocznicy tragicznych wydarzeń na Wołyniu**. Akt pojednania otworzył nową kartę w szczególności w relacji między naszymi społecznościami. Historycznym momentem w procesie pojednania obu narodów było otwarcie **Cmentarza Orląt Lwowskich**, dokonane 24.06.2005 r. przez Prezydentów RP i Ukrainy. Istotnym czynnikiem, przyspieszającym porozumienie w sprawie Cmentarza, było masowe poparcie Polski i Polaków dla „**pomarańczowej rewolucji**”. Tym samym udało się uporządkować relacje w najważniejszych i najbardziej drażliwych, z punktu widzenia pamięci historycznej, kwestiach związanych z miejscami tragedii narodu polskiego w XX wieku znajdującymi się na terenie Ukrainy.

3. Białoruś

Niestety trudnym problemem przez okres całej prezydenckiej kadencji pozostawały stosunki z Białorusią. Sprawa Białorusi była zresztą zmartwieniem całej europejskiej wspólnoty, ale poprzez fakt bezpośredniego sąsiedztwa Polska była wystawiona na szczególną próbę. Doświadczamy tego nadal, również w traktowaniu obywateli białoruskich polskiego pochodzenia. Problem naruszania zasad demokracji, rządów prawa i wolności obywatelskich był stałym elementem rozmów Prezydenta RP z europejskimi szefami państw i rządów. Z inicjatywy Prezydenta RP mocny apel do społeczności międzynarodowej ws. łamania podstawowych wydała Rada Europy na zakończenie III Szczytu, który odbył się w dniach 16-17 maja 2005 r. w Warszawie. Problem sytuacji na Białorusi pozostaje otwarty, trudny i wymagający stałego monitorowania.

4. Azja Centralna

Przetarte zostały szlaki dla polskiej gospodarki i polityki w państwach Azji Centralnej. Upatrują oni w Polsce rzecznika swych europejskich interesów i aspiracji. Z prezydentami tych krajów Aleksander Kwaśniewski utrzymywał żywe kontakty, składając wizyty w Kazachstanie, Uzbekistanie, Tadżykistanie i Kirgizji, a także przyjmując przywódców tych krajów w Polsce. Prezydent A. Kwaśniewski złożył oficjalne wizyty w Kazachstanie (maj

2002), Uzbekistanie i Tadżykistanie i Kirgizji (październik 2002). **Dwukrotnie wizytę oficjalną w Polsce składał Prezydent Kazachstanu Nursultan Nazarbajew** (listopad 1997 i maj 2002). W Polsce Prezydent RP gościł również Prezydenta Islama Karimowa (lipiec 2003), Prezydenta Emomali Rachmanowa (maj 2003) oraz Askara Akajewa (maj 1998). Wszystkim wizytom towarzyszyły posiedzenia dwustronnych forów gospodarczych. To właśnie szybko rozwijająca się współpraca gospodarcza Polski z tym regionem świata zasługuje na szczególną uwagę, także z tego względu, że wykracza ona coraz bardziej poza handel nośnikami energetycznymi, obejmując także nowoczesny asortyment produktów.

5. Armenia, Azerbejdżan, Mołdowa i Gruzja

Dobrze i owocnie układały się nasze stosunki z Republiką Mołdowy, a także Armenią, Azerbejdżanem i Gruzją. Wzajemne wizyty i liczne kontakty obu prezydentów rokują dobrze dalszej współpracy. Prezydent RP zaangażował się w starania społeczności międzynarodowej mające na celu **rozwiązanie konfliktu w Naddniestrzu**, co omawiane było m.in. podczas spotkania Prezydentów Litwy, Mołdowy i Polski oraz przedstawiciela Ukrainy w Warszawie (15 maja 2005). Podobne działania podejmował na rzecz uregulowania konfliktu w **Nagornym Karabachu**. Z inicjatywy A. Kwaśniewskiego odbyły się m.in. dwa **spotkania Prezydentów Azerbejdżanu i Armenii** – w Warszawie (podczas Europejskiego Szczytu Gospodarczego) oraz w Davos (podczas Światowego Forum Gospodarczego).

VII. Stosunki z państwami regionu środkowo-europejskiego.

W stosunku do krajów najbliższego sąsiedztwa Prezydent A. Kwaśniewski promował **politykę partnerstwa i bliskiego współdziałania**. Polska prowadząca aktywną politykę zagraniczną, umacniająca swój system demokratyczny i tworząca społeczeństwo obywatelskie oraz rozwijająca się gospodarczo była postrzegana przez mniejsze państwa ościenne jako czynnik i przykład stabilizacji oraz lider w procesie przemian ustrojowych. Płaszczyznami tej współpracy były zarówno kontakty dwustronne, takie jak Grupa Wyszehradzka, Inicjatywa Środkoeuropejska czy Rada Państw Bałtyckich.

1. Stosunki z Czechami, Słowacją i Węgrami

Prezydent A. Kwaśniewski za jeden z priorytetów swojej Prezydentury przyjął rozwój dobrosąsiedzkich stosunków z naszymi południowymi sąsiadami – **Czechami oraz Słowacją**. Oba państwa wraz z Węgrami pozostawały w okresie Prezydentury A. Kwaśniewskiego najbliższymi partnerami Polski w Europie Środkowej, sojusznikami w procesie starań o uzyskanie członkostwa w NATO i Unii Europejskiej. Wyrazem tego była intensywna współpraca czterech państw w ramach Grupy Wyszehradzkiej, Spotkań Prezydentów Państw Europy Środkowej i Południowo – Wschodniej oraz organizacji wielostronnych (m.in. OBWE, Rada Europy).

Czechy

Wizyty dwustronne Prezydentów Polski i Czech – Vaclava Havla i Vaclava Klause - były częste, w latach 1996 – 2005 było ich ponad 16. A. Kwaśniewski **dwukrotnie składał wizyty oficjalne w Pradze** (luty 2000 i grudzień 2004 r.), podobnie jak Prezydenci Czech (V. Havel - marzec 1998, V. Klaus – kwiecień 2003 r.). Liczne wizyty robocze związane były m.in. z

Warsztatami NATO (czerwiec 1996 w Warszawie oraz czerwiec 1997 w Pradze), a także spotkaniami Grupy Wyszehradzkiej. W 1997 r. V.Havel uczestniczył w spotkaniu Prezydentów Czech, Litwy, Niemiec, Polski, Słowacji, Ukrainy i Węgier z **Papieżem Janem Pawłem II w Gnieźnie** w związku z obchodami 1000-lecia śmierci Świętego Wojciecha. Intensywny dialog polsko – czeski na szczeblu Prezydentów obu państw przyczynił się do umocnienia bliskich, dobrosąsiedzkich stosunków polsko – czeskich, promując wzajemną wymianę kulturalną i naukową, współpracę gospodarczą oraz turystykę. Poczesne miejsce zajmowały kontakty Prezydenta RP z liczną Polonią zamieszkującą Republikę Czeską.

Słowacja

Równie częstymi kontaktami na szczeblu Prezydentów wyróżniały się stosunki **polsko – słowackie**. Odbyło się 20 ponad dwustronnych spotkań. Prezydent A.Kwaśniewski **dwukrotnie odwiedził Słowację z wizytą oficjalną** (sierpień 1997 oraz kwiecień 2002). Gościł także w Polsce robocze wizyty Prezydenta Michała Kovača oraz oficjalne Rudolfa Szustera (sierpień 1999) oraz Ivana Gašparoviča (listopad 2004). W czerwcu 1999 r. A.Kwaśniewski wziął udział w zaprzysiężeniu Prezydenta Rudolfa Szustera.

Prezydent RP pozostawał gorącym orędownikiem członkostwa **Słowacji w NATO i Unii Europejskiej**, starając się z jednej strony przekonać do tej idei słowackie władze, a z drugiej wspierając wizję obecności Słowacji w strukturach euroatlantyckich u naszych zachodnioeuropejskich i amerykańskich partnerów. Prezydenci obu państw utrzymywali stały dialog na najważniejsze tematy z zakresu stosunków dwu- i wielostronnych, który obecnie został poszerzony o wspólne dla regionu środkowoeuropejskiego tematy unijne. Ważnym aspektem – szczególnie w ostatnim okresie – była kwestia **wsparcia obu państw dla proreformatorskich wysiłków naszego wspólnego sąsiada – Ukrainy**. Szczególne miejsce zajmowały kwestie współpracy przygranicznej, turystyki oraz mniejszości narodowych, którym tak Prezydent A.Kwaśniewski jak i kolejni Prezydenci Słowacji poświęcali wiele spotkań i rozmów.

Węgry

Tradycyjnie bliskie stosunki polsko – węgierskie uległy dalszemu zacieśnieniu w okresie Prezydentury A.Kwaśniewskiego, który nawiązał **bardzo dobre kontakty** z kolejnymi Prezydentami Republiki Węgierskiej – Arpadem Gönczem, Ferencem Madlem oraz László Solyómem. Znalazło to odzwierciedlenie w licznych wizytach dwustronnych (20), w tym oficjalnych polskiego prezydenta – w październiku 1999 oraz marcu 2003 r. Prezydenci podczas spotkań i rozmów podejmowali liczne inicjatywy mające na celu uzyskanie przez oba państwa członkostwa w strukturach euroatlantyckich (m.in. udział Prezydenta RP w Warsztatach NATO w Budapeszcie w czerwcu 1999 r.), promujące wymianę gospodarczą, kulturalną i naukową. Prezydenci wielokrotnie i wspólnie uczestniczyli w dwustronnych **Forach Gospodarczych** i wydarzeniach o charakterze kulturalnym i oświatowym. Oba państwa pozostawały orędownikami pogłębienia współpracy regionalnej, a Prezydenci wielokrotnie byli uczestnikami regionalnych szczytów i spotkań międzypaństwowych.

2. Grupa Wyszehradzka i spotkania Prezydentów Europy Środkowej

Od początku swojej prezydentury Aleksander Kwaśniewski opowiadał się za zacieśnieniem współpracy Polski z Czechami, Słowacją i Węgrami w ramach **Grupy Wyszehradzkiej**, jako ważnego instrumentu wzajemnych konsultacji i artykułowania specyficznych interesów tych państw regionu na arenie międzynarodowej.

Z uwagi na sytuację polityczną w Europie Środkowej w pierwszym okresie prezydentury A.Kwaśniewskiego, **czynnikami aktywizującym współpracę wyszehradzką stały się właśnie spotkania Prezydentów**. Partnerem dla A.Kwaśniewskiego byli V.Havel w Republice Czeskiej, Árpád Göncz na Węgrzech oraz Michál Kováč na Słowacji. Wysoki poziom kontaktu i dialogu utrzymywany był także po zmianach na urzędzie Prezydenta u naszych wyszehradzkich partnerów.

W 1999 r. utworzono rotacyjną Prezydencję Grupy Wyszehradzkiej. Polska sprawowała tę funkcję dwukrotnie; w latach 2000 – 2001 i w latach 2004 – 2005. W styczniu 2001 r. w **Pszczynie** pod przewodnictwem Prezydenta Kwaśniewskiego szefowie państw Grupy omówili stan i perspektywy współpracy państw GW, ocenili grudniowy szczyt UE w Nicei oraz przedyskutowali problematykę dalszego rozszerzania NATO i współpracy regionalnej.

Prezydent A. Kwaśniewski dążył do nakierowania działalności GW przede wszystkim na definiowanie wspólnych interesów regionalnych w poszerzonej UE oraz na współpracę gospodarczą. Podczas **spotkania w Budapeszcie** w 2003 r. prezydenci zgodzili się, że w rozszerzonej UE państwa GW mogłyby stać się **advokatem rozbudowy stosunków UE z Ukrainą**, o co zawsze zabiegał Prezydent Kwaśniewski. Do kolejnych uzgodnień doszło w marcu 2004 r., gdzie prezydenci omówili najważniejsze kwestie dotyczące zbliżającej się akcesji państw członkowskich GW do UE, oraz wspólnego podejścia do Traktatu Nicejskiego. Prezydent RP był również inicjatorem **udziału Grupy Wyszehradzkiej w wydarzeniach na Ukrainie** jesienią 2004 r., które ostatecznie przyjęło postać wspólnej misji obserwacyjnej.

Ostatnie, pożegnalne spotkanie wyszehradzkie pod przewodnictwem Prezydenta Kwaśniewskiego odbyło się we wrześniu 2005 r. w **Wiśle**. Głównym tematem rozmów były sprawy unijne, w tym koordynacja wysiłków nowych państw członkowskich na rzecz jak najszybszego przyjęcia Nowej Perspektywy Finansowej UE. Omówiono także problematykę bezpośredniego sąsiedztwa poszerzonej Unii Europejskiej.

Należy zaznaczyć, że dialog Prezydentów Europy Środkowej toczył się również w formule szerszej niż wyszehradzka. Odbywało się to w ramach **spotkań prezydentów Europy Środkowej**, a później Środkowej i Południowej-Wschodniej, zainicjowanej przez Prezydenta V.Havla w Litomyšlu w 1994 roku i rozwiniętej przez Prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego spotkaniem w Łańcucie w 1996 roku, kiedy po raz pierwszy do tego grona zaproszono Prezydenta Ukrainy. W trakcie Prezydentury A.Kwaśniewskiego odbyło się w sumie 10 międzynarodowych spotkań Prezydentów Europy Środkowej i Południowej-Wschodniej

3. Stosunki z państwami bałtyckimi

Prezydent A. Kwaśniewski aktywnie włączył się w realizację założeń polskiej polityki zagranicznej wobec państw bałtyckich – **Litwy, Łotwy i Estonii** dla osiągnięcia przez te kraje członkostwa w NATO i Unii Europejskiej, budowę dwustronnych relacji w duchu wzajemnego zaufania oraz poprawę sytuacji mniejszości polskiej zamieszkującej te kraje. Prezydent RP osobiście wyrażał polskie poparcie dla euroatlantyckich aspiracji państw członkowskich przy okazji swoich wizyt zagranicznych w państwach sojusznicych i podczas innych spotkań w gronie partnerów z NATO. Ważnym elementem rozmów i działań Prezydentów były kwestie gospodarcze, w tym promocja wzajemnej współpracy handlowej i inwestycyjnej oraz strategicznych projektów infrastrukturalnych (energetycznych i transportowych).

Litwa

Już wiosną 1996 roku Prezydent RP złożył oficjalną wizytę na Litwie. W trakcie obu kadencji Prezydent RP odwiedził Litwę 13-krotnie, oraz był gospodarzem litewskich Prezydentów w Polsce 26 razy. Podczas swojej pierwszej kadencji Prezydent Valdas Adamkus w pierwszą i ostatnią wizytą udał się do Polski, a drugą kadencję także rozpoczął od spotkania z Prezydentem A. Kwaśniewskim w Gdańsku w 2004 r.

Decyzją Prezydentów Polski i Litwy w 1997 r. powołano **Komitet Konsultacyjny Prezydentów**, który odbył 14 posiedzeń. Komitet stał się wiodącą platformą strategicznego dialogu w naszych stosunkach wzajemnych. Tematyka spotkań obejmował zarówno problematykę stosunków dwustronnych (polityczne, gospodarcze, naukowe, kulturalne), w tym kwestie związane z mniejszościami narodowymi, jak i zagadnienia europejskie i światowe. Komitet odegrał ważną rolę w koordynacji wysiłków obu państw na rzecz uzyskania członkostwa w NATO i Unii Europejskiej.

Uznając znaczenie kultury w stosunkach polsko – litewskich, Prezydenci wspierali kulturalno-naukowe kontakty między państwami (Wystawa Polski w Kownie, Dni Kultury Polskiej w Wilnie w 2004 r., Dni Kultury Litewskiej w Polsce zaplanowane na 2006 r.), kontakty między obywatelami, wymianę młodzieży, wspólne badania historii obu narodów i szeroką prezentację wspólnego dziedzictwa historyczno-kulturalnego. W dowód zasług dla krzewienia współpracy polsko – litewskiej Prezydent został uhonorowany doktoratem *honoris causa* Uniwersytetu Wileńskiego.

Bardzo efektywna okazała się bliska współpraca Polski i Litwy w ramach skoordynowanych działań międzynarodowej misji mediacyjnej przy rozwiązywaniu kryzysu wyborczego na Ukrainie. Warto też zauważyć znaczenie trójstronnej **polско-litewsko-ukraińskich** współpracy na szczeblach prezydenckim, parlamentarnym i rządowym. Zaangażowanie Prezydentów obu krajów podczas obrad „okrągłego stołu” na Ukrainie świadczy o dobrym stanie i dojrzałości wzajemnych stosunków.

Pomimo wielu osiągnięć w różnych obszarach wzajemnych stosunków, nadal pozostaje wiele wyzwań. W stosunkach polsko-litewskich wciąż nie są realizowane wszystkie zapisy *Traktatu między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Litewską o przyjaznych stosunkach i dobrosąsiedzkiej współpracy*, zawartego w 1994 r. Na szczególną uwagę zasługują takie kwestie jak: zasady pisowni imion i nazwisk członków polskiej mniejszości, strategia rozwoju oświaty mniejszości polskiej na Litwie oraz zwrot prawowitym właścicielom ziemi w Okręgu Wileńskim. Nadal otwarte pozostają inicjatywy współpracy w transporcie - Rail Balitca, Via Balitca oraz most elektroenergetyczny Polski z Litwą. Kolejnym wyzwaniem dla krajów bałtyckich jest wypracowanie wspólnego stanowiska w sprawie projektu budowy Gazociągu Północnoeuropejskiego po dnie Morza Bałtyckiego.

Łotwa

Prezydent A. Kwaśniewski utrzymywał **bliskie kontakty z Prezydentami Łotwy Panem Guntisem Ulmanisem i Panią Vairą Vike - Freiberga**. Złożył dwie oficjalne wizyty na Łotwie (lipiec 1998 i lipiec 2005), brał udział w konferencji „Ryga 2002: Most do Pragi”, podczas której przedstawił Inicjatywę Ryską zakładającą podjęcie szerszej współpracy pomiędzy poszerzoną Unią Europejską i NATO a jej bezpośrednim sąsiedztwem. Uczestniczył w licznych spotkaniach gospodarczych i bałtyckich, promując bliską współpracę Polski z Litwą i całym regionem bałtyckim. Wiele uwagi poświęcał problemom mniejszości polskiej na Łotwie.

Estonia

Stosunki Polski i Estonii w okresie Prezydentury A.Kwaśniewskiego uległy znacznemu pogłębieniu. Sprzyjały temu częste kontakty Prezydentów obu krajów, zarówno na niwie dwustronnej jak i wielostronnej. Prezydenci Estonii Lennart Meri i Arnold Rüütel dwukrotnie odwiedzali Polskę z wizytami oficjalnymi; dwukrotnie odbyły się również wizyty A.Kwaśniewskiego w Estonii (sierpień 1998 oraz lipiec 2005). We wrześniu 2001 r. w Tallinie prezydenci Polski, Estonii, Finlandii, Litwy i Łotwy przyjęli wspólną deklarację w sprawie walki przeciwko terroryzmowi. Jej treść została uwzględniona w dokumentach listopadowej konferencji antyterrorystycznej w Warszawie, w której uczestniczył także Prezydent Estonii A. Rüütel.

4. Stosunki z Bułgarią i Rumunią

W okresie swojej prezydentury Prezydent A. Kwaśniewski wielokrotnie spotykał się z Prezydentami **Bułgarii i Rumunii**, aktywnie wspierając europejskie i euroatlantyckie aspiracje obu państw.

W przypadku Bułgarii istotnym elementem ewolucji stosunków polsko – bułgarskich stał się udział żołnierzy bułgarskich w Dywizji Międzynarodowej pod polskim dowództwem w Iraku. Bliskie związki obu krajów odzwierciedlały się w częstych spotkaniach przywódców oraz wymianie wizyt. W 1998 r. oficjalną wizytę w Polsce złożył Prezydent Żelju Żelew, w 1997 Petyr Stojanow, a w 2002 Georgii Parvanov. Prezydent A.Kwaśniewski dwukrotnie odwiedził Bułgarię z wizytami oficjalnymi – w grudniu 1997 oraz w sierpniu 2003.

Także **Rumunia pozostawała jednym z najważniejszych partnerów Polski w regionie środkowoeuropejskim.** Prezydent A.Kwaśniewski był orędownikiem szybkiego członkostwa Rumunii w NATO, co ostatecznie stało się faktem w 2004 r. Już w **maju 1996 r. złożył swoją pierwszą wizytę oficjalną w Rumunii**, a kolejne w 1999 i 2003 r. W 2002 r. wziął udział na zaproszenie Prezydenta I.Iliescu w szczycie „Grupy Wileńskiej”, a w 2004 w Spotkaniu Prezydentów Państw Europy Środkowej w Mamai. **Częstymi gośćmi w Polsce byli również kolejni Prezydenci Rumunii:** Emil Constantinescu (styczeń 1997), Ion Illiescu (lipiec 2001) oraz Traian Basescu (udział w III Szczycie Rady Europy w Warszawie w 2005 r.). Podczas wszystkich spotkań i rozmów Prezydenci dążyli do zbliżenia obu państw, promując liczne przedsięwzięcia gospodarcze i inicjatywy społeczne, podczas dwustronnych Forów Gospodarczych oraz wydarzeń o charakterze kulturalnym i naukowym.

5. Stosunki z Turcją

W momencie objęcia urzędu prezydenckiego przez Aleksandra Kwaśniewskiego, stosunki między RP i Turcją osiągnęły już stan dojrzały. Celem Prezydenta RP pozostawało zatem pozostawało **wprzęgnięcie Turcji jako partnera Polski w kwestiach bezpieczeństwa europejskiego i światowego.** Wizyta Prezydenta Republiki Tureckiej S. Demirela w Polsce (7-9 maja 1997 r.) była w znacznej mierze poświęcona lobbingowi przed uzyskaniem członkostwa w NATO. Miała także istotne znaczenie dla polskich interesów gospodarczych i budowania pozytywnego wizerunku w Turcji. Prezydentowi Demirelowi towarzyszyła grupa przedsiębiorców i bankierów, przecierająca drogę inwestycjom tureckim w Polsce. Już podczas tej wizyty prezydenci podjęli dyskurs europejski. Następne spotkanie prezydentów – wizyta Aleksandra Kwaśniewskiego w Turcji (14 – 16 kwietnia 2000 r.) koncentrowała się głównie wokół spraw dwustronnych. Ze względu na konsekwentny pozytywny stosunek

Warszawy do członkostwa Turcji w Unii, nowy prezydent Turcji A. Sezer zdecydował się odwiedzić Polskę - na zaproszenie Prezydenta A. Kwaśniewskiego - jako pierwszego spośród nowych członków UE.

Ważną rolę w rozwoju stosunków dwustronnych odegrał **Stały Polsko-Turecki Komitet Konsultacyjny Wysokiego Szczebla**, obradujący pod egidą Prezydentów obu państw. Przedmiotem obrad Komitetu były głównie kwestie bezpieczeństwa europejskiego i globalnego, integracja z UE, polsko-turecka współpraca polityczna, gospodarcza i wojskowa. Od wybuchu wojny w Iraku stałym tematem jest międzynarodowy terroryzm i sytuacja na Bliskim i Środkowym Wschodzie. Interesy polskie i tureckie są tu na tyle zbieżne, że podczas XI posiedzenia Komitetu (6-7 kwietnia 2005 r.) podjęto decyzję o nawiązaniu współpracy między Biurem Bezpieczeństwa Narodowego i Turecką Radą Bezpieczeństwa Narodowego. Polska jest jedynym państwem, które nawiązało i realizuje taką współpracę z tym urzędem tureckim.

Szczególnym wydarzeniem, istotnym dla rozwoju współpracy w regionie oraz umocnienia pozycji Polski w Europie był zorganizowany w Warszawie z inicjatywy Prezydenta RP **Europejski Szczyt Gospodarczy** (28-30 kwietnia 2004 r.). Spotkanie kilkunastu prezydentów, premierów i ministrów oraz setek przedsiębiorców z całej Europy odbyło się w przededniu przystąpienia Polski i dziewięciu innych państw do Unii Europejskiej. Było okazją do podjęcia przez Prezydenta RP i jego gości problematyki najważniejszych szans i wyzwań związanych z procesem ekspansji Unii Europejskiej na wschód i południe Europy.

6. Stosunki z państwami bałkańskimi

W okresie obejmowania urzędu przez Prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego, relacje Polski z państwami regionu Bałkanów Zachodnich znajdowały się poza obszarem bezpośredniego zainteresowania naszej polityki zagranicznej, co związane było w znacznej mierze ze skomplikowaną sytuacją na Bałkanach w połowie lat 90.

Prezydent A. Kwaśniewski dostrzegał jednakże niebezpieczeństwo, jakie dla stabilnej i demokratycznej Europy niosą ze sobą nierozwiązane konflikty narodowościowe na Bałkanach. Stąd w swojej działalności międzynarodowej starał się oddziaływać na wszystkie państwa bałkańskie, aby w sposób zgodny ze standardami międzynarodowymi realizowały **proces pojednania i rozwoju współpracy w regionie**. Odbywało się to podczas licznych spotkań z prezydentami i premierami Albanii, Macedonii, Chorwacji, Bośni i Hercegowiny, oraz Serbii i Czarnogóry, w czasie których A. Kwaśniewski podkreślał zaangażowanie Polski w proces stabilizacji Bałkanów oraz akcentował osobistą odpowiedzialność polityków tych państw za pokój i porozumienie w regionie. Wyrazem polskiej odpowiedzialności była **decyzja Prezydenta RP oraz polskiego rządu o udziale polskich żołnierzy** w misjach międzynarodowych na obszarze Bałkanów Zachodnich.

Jednym z zasadniczych postulatów Prezydenta RP wobec regionu było polityczne i ekonomiczne zbliżenie państw bałkańskich do Europy i Unii Europejskiej. Prezydent Kwaśniewski opowiadał się za bliższą, ale kwalifikowaną współpracą UE z krajami bałkańskimi, w tym zwłaszcza z **Chorwacją, Serbią i Czarnogórą, Macedonią i Albanią** oraz popierał aspiracje tych krajów do bliższej integracji z UE, przez włączenie ich do **Procesu Stabilizacji i Stowarzyszenia z UE** oraz zbliżenia do struktur NATO, w tym włączenia ich do programu „**Partnerstwa dla Pokoju**”. W jego opinii polityka „otwartych drzwi” miała w efekcie doprowadzić do zdemokratyzowania struktur tego państwa i trwałego zakotwiczenia go w standardach pokojowej i demokratycznej Europy. Dlatego też wątek ten

był stale obecny w rozmowach Prezydenta RP z szefami państw i rządów regionu. Takie podejście, choć z uwzględnieniem specyfiki każdego z tych państw, Prezydent Kwaśniewski prezentował wobec Prezydentów Chorwacji, Serbii i Czarnogóry, Macedonii i Albanii, a także Przewodniczących Prezydium **Bośni i Hercegowiny**.

W latach 1996 – 2005 szczególnie korzystnie rozwijały się stosunki polityczne ze **Słowenią**. Częste i regularne rozmowy na szczeblu głów Państw zostały zainicjowane wizytą Prezydenta Milana Kucana w Łańcucie w 1996 r., a zakończone oficjalną wizytą Prezydenta J. Drnovška w Polsce w kwietniu 2005 r. Prezydent A.Kwaśniewski dwukrotnie oficjalnie wizytował Słowenię, w sierpniu 1998. oraz listopadzie 2003 r. Także dwukrotnie wziął udział w organizowanych przez Prezydenta Słowenii spotkaniach **Prezydentów Europy Środkowej** – w czerwcu 1997 oraz czerwcu 2002 r. W marcu 2001 r. Prezydent A.Kwasniewski na zaproszenie Prezydenta M. Kučana wziął udział w finale Pucharu Świata w skokach narciarskich, wręczając Adamowi Małyszowi Puchar Świata – Wielką Kryształową Kulę.

VIII. Stosunki z ważniejszymi państwami pozaeuropejskimi.

1. Kraje Azji

Prezydent Aleksander Kwaśniewski podczas swojej prezydentury bardzo doceniał wzrost roli krajów azjatyckich i tworzących się w tym regionie wielkich centrów gospodarczych, technologicznych i naukowych – **zwłaszcza Chin, Japonii, Indii i Korei Południowej**. Promocja gospodarcza Polski znajdowała wyraz podczas wszystkich oficjalnych wizy Prezydenta RP i w jego wystąpieniach przed wieloma gremiami międzynarodowymi. W wizytach zagranicznych towarzyszyli Prezydentowi RP przedstawiciele resortów gospodarczych, a w licznych misjach także przedsiębiorcy szukający kontaktów i rynków za granicą. Spotkania z przedstawicielami kół gospodarczych i biznesu podczas wizyt zagranicznych oraz w kraju utrwalały w Azji wizerunek Polski jako atrakcyjnego partnera gospodarczego, otwartego na świat i przestrzegającego reguł gospodarki rynkowej.

W 1997 roku Prezydent RP złożył wizytę w Chinach. Oprócz oficjalnej delegacji, Prezydentowi RP towarzyszyła grupa polskich przedsiębiorców, którzy odbyli szereg owocnych spotkań z chińskimi biznesmenami. Rezultatem tych kontaktów było nawiązanie współpracy, a także aktywizacja działalności izb handlowych. Natomiast **w 2004 roku przybył do Polski z wizytą Przewodniczący Chińskiej Republiki Ludowej Hu Jintao.** Była to pierwsza w historii wizyta głowy państwa chińskiego w Polsce. Przy okazji spotkań a Prezydent RP z uznaniem podkreślał, iż Chiny są najważniejszym polskim partnerem wśród krajów Azji pod względem wymiany handlowej i wielkości importu. Jednocześnie wyraźnie akcentował potrzebę dynamizacji współpracy gospodarczej i zrównoważenia wymiany przez stworzenie korzystniejszych warunków dla polskiego eksportu.

W 1998 roku Prezydent RP odwiedził **Japonię**. W czasie tej roboczej wizyty spotkał się z premierem i przewodniczącym Japońskiej Federacji Organizacji Gospodarczych (Keidaneren) oraz wygłosił odczyt dla japońskich środowisk opiniotwórczych i gospodarczych. Wizyta i liczne spotkanie z przedstawicielami japońskich kół gospodarczych i politycznych, spowodowały wzrost zainteresowania za strony japońskich przedsiębiorców i aktywizację ich działalności w Polsce. **W 2002 roku z pierwszą w historii dwustronnych stosunków z oficjalną wizytą do Polki przybył Cesarz i Cesarzowa Japonii.**

W 2002 roku Prezydent RP złożył wizytę w Korei Południowej. W trakcie spotkań z przedstawicielami koreańskich władz oraz środowisk biznesowych, Prezydent RP podkreślał, iż Korea Południowa jest dla Polski bardzo ważnym partnerem gospodarczym i inwestorem dla Polski. W 2004 roku na zaproszenie Prezydenta RP z oficjalną wizytą do Polski przybył **Prezydent Republiki Korei Południowej Roh Moo-Hyun.** W czasie tej wizyty doszło do spotkania przedstawicieli polskiego i koreańskiego biznesu, w którym wzięli udział Prezydenci obu krajów. Ponadto Prezydent RP często przyjmował przedstawicieli misji gospodarczych koncernów koreańskich i z zainteresowaniem śledził rozwój ich działalności w Polsce, promując tworzenie sprzyjającego klimatu do inwestycji w Polsce.

W 1996 roku w Polsce przebywała oficjalna delegacja Indii z Prezydentem Shankerem Dylanem Sharma. Prezydent RP rewizytował Indie w 1998 roku. Podczas pobytu w Indiach Prezydent Kwaśniewski uczestniczył w szczycie Konfederacji Przemysłu Indyjskiego w Chennai. Przy okazji spotkań z indyjskimi partnerami wielokrotnie podkreślał, bardzo ważną ceni rolę Indii, jako państwa demokratycznego, w rozwój Azji.

W marcu 1999 r. Prezydent A.Kwaśniewski złożył wizytę roboczą na **Sri Lance.** Odbył rozmowy z Prezydent Sri Lanki, Panią Chandriką Bandaranaike Kumaratunga oraz z przedstawicielami kół gospodarczych. Głównym przedmiotem rozmów były szanse i możliwości dla zwiększenia wymiany handlowej i współpracy gospodarczej obu państw.

2. ASEAN

Prezydent A. Kwaśniewski podczas sprawowania swojego urzędu odwiedził większość krajów Azji Południowo-Wschodniej. Podczas spotkań z partnerami ASEAN wskazywał na znaczenie tego obszaru, jego gospodarczy potencjał i dynamiczny rozwój na globalnym rynku. W 1999 roku udał się z wizytą do **Malezji i Wietnamu.** W 2004 roku Prezydent RP złożył oficjalną wizytę w **Indonezji,** podczas której uczestniczył w forum gospodarczym organizowanym przez Indonezyjską Izbę Handlu i Przemysłu. Również w 2004 roku Prezydent RP złożył oficjalną wizytę w **Republice Singapuru i Tajlandii.** W trakcie wizyty w Tajlandii, która była pierwszą wizytą głowy państwa polskiego w tym kraju, Prezydent RP wziął udział w polsko-tajskim forum gospodarczym, podczas którego przekonywał tajskich biznesmenów do rozwijania kontaktów gospodarczych i inwestowania w Polsce. Prezydent przyjmował również w Polsce **oficjalne wizyty głów państw z Indonezji i Wietnamu.** W 2003 roku podczas wizyty Prezydent Republiki Indonezji Megawati Soekarnoputri zostały zainicjowane szersze kontakty gospodarcze włącznie z możliwościami dostawy polskiego sprzętu wojskowego.

3. Bliski Wschód

W 2002 roku Prezydent RP złożył robocze wizyty w Syrii i Libanie odwiedzając jednocześnie polskie kontyngenty biorące udział w operacjach pokojowych na Wzgórzach Golan i na granicy libańsko-izraelskiej. **W 2004 roku Prezydent RP złożył wizyty w czterech krajach Zatoki Perskiej – Arabii Saudyjskiej, Kuwejcie, Zjednoczonych Emiratach Arabskich i Katarze.** Podczas oficjalnej wizyty w Arabii Saudyjskiej Prezydent RP spotkał się z królem oraz z Księciem Abdullahem bin Abduzizem Al Saudem, obecnym królem, a także z członkami Rady Saudyjskich Izb Handlu i Przemysłu, których zachęcał do rozszerzenia swojej działalności gospodarczej i inwestycjami w Polsce. W Zjednoczonych Emiratach Arabskich, oprócz oficjalnych spotkań z władzami, wziął udział w forum

ekonomicznym. Również w Kuwejcie i Katarze wziął udział w spotkaniu przedstawicielami biznesu polskiego z przedsiębiorcami z tych krajów. Podczas spotkań z bliskowschodnimi partnerami zwracał uwagę na znaczenie wspierania rozwoju stosunków gospodarczych tych krajów z Polską oraz na potrzebę tworzenia pomyślanego klimatu inwestycyjnego dla przedsiębiorców z tego regionu. **W Polsce w 2002 roku z pierwszą oficjalną wizytą przebywał Emir Państwa Kataru Szejk Hamad bin Khalif Al.-Tani.** W 2004 roku oficjalną wizytę w Polsce złożył również Prezydent Republiki Libańskiej Emile Lahoud oraz w tym samym roku król Jordanii Abdullah II., a także Prezydentem Iraku.

Dzięki polskim działaniom stabilizacyjnym w Iraku Polska zaczęła być postrzegana przez państwa Bliskiego Wschodu jako ich, pożądaną partner w Europie.

4. Izrael

Prezydent Aleksander Kwaśniewski od początku swojej kadencji podejmował wysiłki na rzecz wszechstronnego rozwoju współpracy pomiędzy Polską i Izraelem. **Nawiązał bardzo dobre, osobiste kontakty z kolejnymi Prezydentami Izraela – Ezerem Weizmanem i Moshe Katzawem.** Po raz pierwszy udał się z wizytą roboczą od Izraela w styczniu 1999 r. na spotkanie Międzynarodowej Rady Gubernatorów Centrum Peresa dla Pokoju. W maju 2000 r. gościł w Polsce Prezydenta E.Weizmana, z którym wziął wspólnie udział w Marszu Żywych w Oświęcimiu – Brzezince. W drugiej połowie maja 2000 r. Prezydent RP złożył oficjalną wizytę w Izraelu, podczas której spotkał się z Prezydentem E.Weizmanem i premierem Ehudem Barakiem. Wygłosił przemówienie w izraelskim parlamencie (Knesecie), w którym odniósł się m.in. do trudnego procesu polsko – żydowskiego pojednania. Odwiedził Instytut Pamięci Yad Vashem. Wziął udział w posiedzeniu Forum Gospodarczego Polska - Izrael, które zapoczątkowało intensywną współpracę gospodarczą obu państw, szczególnie w zakresie przemysł wojskowego i stoczniowego. Odwiedził również polski kontyngent wojskowy (UNDOF) na wzgórzach Golan.

Wyrazem pomyślnie układających się stosunków dwustronnych była zwiększająca się częstotliwość wizyt, w tym na najwyższym szczeblu. **W kwietniu 2003 r. wizytę oficjalną w Polsce złożył Prezydent Moshe Katzaw.** Obaj Prezydenci wzięli razem udział w Marszu Żywych w Oświęcimiu – Brzezince, w towarzystwie bardzo licznie zebranej młodzieży polskiej i izraelskiej. Oddali hołd bohaterom Warszawskiego Getta podczas obchodów 60 rocznicy Powstania oraz wzięli udział w uroczystym koncercie ku czci ofiar i bohaterów kwietnia 1943 roku.

Także Prezydent RP wielokrotnie udawał się do Izraela. Na przełomie lutego i marca 2004 r. odebrał na **Uniwersytecie Hebrajskim w Jerozolimie tytuł doktora *honoris causa*,** przyznany mu w dowód zasług dla polsko – izraelskiej współpracy i pojednania pomiędzy obu narodami. W marcu 2005 r. złożył roboczą wizytę w Izraelu, uczestnicząc w otwarciu nowego budynku muzeum Yad Vashem.

Prezydent Moshe Katzaw po raz kolejny przyjechał na zaproszenie Prezydenta RP do Polski jako gość specjalny na **uroczystości 60 rocznicy wyzwolenia obozu Auschwitz – Birkenau.** Z inicjatywy Prezydenta RP stworzona została instytucja **Polsko – Izraelskiego Dialogu Strategicznego.** Głównym celem Dialogu jest wszechstronna promocja polsko-izraelskiej współpracy. Dotychczas odbyły się dwa spotkania Dialogu, w Warszawie i Tel – Awiwie, poświęcone problemom bezpieczeństwa oraz współpracy naukowo – technicznej.

5. Kraje Afryki

Prezydent RP uczestniczył w 2002 roku w Światowym Szczycie Zrównoważonego Rozwoju – **Szczycie Ziemi**, który odbył się w Johannesburgu i spotkał się z Prezydentem Republiki Południowej Afryki. Ponadto **odwiedził kraje Maghrebu – Maroko w 1998 i 1999 roku oraz Tunezję w 2002 r.** Spotkania z partnerami z tego regionu wykorzystywał do promowania kontaktów gospodarczych i turystycznych z Polską. W 2001 roku oficjalną wizytę w Polsce złożył **Prezydent Federacyjnej Republiki Nigerii Olusegun Obasanjo**, a także absolwent polskich uczelni Prezydent Republiki Mali Amadou T. Toure.

6. Kraje Ameryki Łacińskiej

W 2002 roku Prezydent RP złożył wizyty w czterech krajach Ameryki Łacińskiej – Brazylii, Chile, Peru i Kolumbii. Ponadto przyjmował polityków i przedstawicieli środowisk biznesowych z krajów tego regionu. Podczas spotkań akcentował przede wszystkim potrzebę rozwoju kontaktów gospodarczych. W 2004 roku uczestniczył w III Szczycie Szefów Państw i Rządów krajów Ameryki Łacińskiej i Karaibów oraz krajów Unii Europejskiej w Guadalajarze w **Meksyku**, podczas którego współprzewodniczył dyskusji poświęconej efektywnemu multilateralizmowi oraz spójności społecznej. W 1998 roku w Polsce oficjalną wizytę złożył **Prezydent Republiki Peru Alberto Fujimori**, natomiast w 1999 roku **Prezydent Republiki Chile Eduardo Frei Ruiz-Tagle**. W roku 2002 z oficjalną wizytą w Polsce przebywał **Prezydent Federacyjnej Republiki Brazylii F.H. Cardoso**, który wraz z Prezydentem RP wziął udział w polsko – brazylijskim seminarium ekonomicznym nt. „Polska – Brazylia: Nowe Perspektywy Partnerstwa.” W tym samym roku Polskę odwiedził także **Prezydent Republiki Chile Ricardo Lagos Escobar**. W 2004 roku na zaproszenie Prezydenta RP z oficjalną wizytą do Polski przybył **Prezydent Meksykańskich Stanów Zjednoczonych Vicente Fox Quesada**.

IX. Stosunki polsko - żydowskie

Prezydent Aleksander Kwaśniewski od początku swojej kadencji podejmował wysiłki na rzecz **pojednania i rozwoju współpracy** pomiędzy oboma narodami.

Powołał i objął swoim patronatem **Program Oświęcimski**, mający w sposób kompleksowy uregulować wszelkie kwestie sporne wokół byłego obozu hitlerowskiego, jak i stworzyć fundamenty dla przyszłej roli Państwowego Muzeum i miasta Oświęcim. Był inicjatorem parafowania przez stronę polską i koalicję kilkunastu największych organizacji żydowskich Deklaracji Oświęcimskiej. Pod jego auspicjami Kancelaria Prezydenta RP aktywnie uczestniczyła w procesie tworzenia Oświęcimskiego Strategicznego Programu Rządowego (OSPR), dzięki któremu zagwarantowano znaczne środki na realizację Programu Oświęcimskiego.

Aleksander Kwaśniewski był prekursorem idei rozszerzenia formuły Marszu Żywych, opowiadając się za szerszym udziałem polskiej młodzieży. W kwietniu 1996 roku zorganizował wspólne spotkanie uczestników Marszu z polską młodzieżą w Pałacu Prezydenckim, dwukrotnie uczestnicząc osobiście w Marszu wraz z Prezydentami Izraela – w maju 2000 roku razem z Ezerem Weizmanem oraz w kwietniu 2003 r. z Moshe Katzawem. A. Kwaśniewski patronował obchodom 55 i 60 rocznicy wyzwolenia obozu zagłady

Auschwitz – Birkenau w Oświęcimiu. Na obchody 60 rocznicy (27 stycznia 2005 r.) na zaproszenie Prezydenta RP do Krakowa i Oświęcimia przybyło 48 szefów państw i rządów z całego świata, w tym Prezydenci Rosji i Izraela. W Krakowie odbyła się z inicjatywy Prezydenta RP międzynarodowa konferencja pt. „Pozwólcie Życ Ludowi Mojemu”, współorganizowana przez Europejski Kongres Żydów oraz Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Prezydent A.Kwaśniewski rozpoczął szeroki dialog ze środowiskami żydowskimi. Dialog ten miał wielowymiarowy i wielowątkowy charakter. Obejmował kwestie związane z historią polsko – żydowską, jej chwalebnyymi, lecz i czarnymi kartami, problematykę restytucji mienia komunalnego i prywatnego, ochronę miejsc pamięci o Zagładzie (w tym terenów byłych hitlerowskich obozów Zagłady). W USA i Izraelu Prezydent RP spotykał się wielokrotnie z organizacjami społeczności żydowskiej m.in. World Jewish Congress, European Jewish Congress, American Jewish Committee, Anti-Defamation League, B’Nai B’Rith International, World Jewish Restitution Organization, World Zionist Organization, American – Israel Public Affairs Committee, The US Commission for the Preservation of American Heritage Abroad, Ronald S. Lauder Foundation. Dzięki jego wysiłkom udało się rozwiązać wiele z bieżących problemów polsko – żydowskiego dialogu.

Szczególne miejsce w czasie obu kadencji A. Kwaśniewskiego zajęły nierozwiązane problemy i zaszłości polsko – żydowskiej historii. Prezydent RP podjął kwestię wypędzonych z Polski w wyniku antysemitycznej kampanii 1968 roku, wyrażając w imieniu Państwa Polskiego słowa przeprosin oraz przyspieszając proces przywracania obywatelstwa polskiego i odtajnienia archiwów.

Na szczególną uwagę zasługuje zaangażowanie Prezydenta A. Kwaśniewskiego w historyczną dyskusję nt. **zbrodni w Jedwabnem**. Publikacja w Stanach Zjednoczonych książki J.T.Grossa pt. „Sąsiedzi” wstrząsnęła polską opinią publiczną, rozpoczynając długotrwałą debatę społeczną nt. zachowań Polaków podczas okupacji. Prezydent A. Kwaśniewski konsekwentnie opowiadał się za uznaniem winy i wyrażeniem skruchy za czyny polskich obywateli wobec żydowskich współbraci. 10 lipca 2001 r., w 60 rocznicę zbrodni w Jedwabnem, A. Kwaśniewski przeprosił za haniebne przypadki zachowań Polaków podczas okupacji oraz oddał hołd pomordowanym w Jedwabnem.

Dążąc do promocji polskiej kultury i historii, A. Kwaśniewski udzielił swojego zdecydowanego wsparcia dla projektu utworzenia **Katedry Historii i Języka Polskiego na Uniwersytecie w Jerozolimie**, podobnie jak i dla niezwykle istotnego projektu budowy w Warszawie **Muzeum Historii Żydów Polskich**, objętego Patronatem Prezydenta RP. Doceniając znaczenie instytutów naukowych dla sprawy pojednania polsko – żydowskiego i badań nad Holocaustem, Prezydent A. Kwaśniewski współpracował z Żydowskim Instytutem Historycznym, złożył wizyty w Muzeum Holocaustu w Waszyngtonie oraz Instytucie Pamięci w Yad Vashem. Na zaproszenie Centralnej Rady Żydów w Niemczech wygłosił Laudację na cześć Prezydenta Niemiec Romana Herzoga z okazji przyznania mu nagrody im. Leo Becka. Doceniając potrzebę wsparcia dla międzynarodowych działań na rzecz edukacji o Holokauście uczestniczył w dniu 26 stycznia 2000 roku w Sztokholmie w otwarciu „*The Stockholm International Forum on the Holocaust*”.

X. Organizacje międzynarodowe i problemy globalne

Przez całe dziesięciolecie prezydentury Aleksandra Kwaśniewskiego Polska brała aktywny udział w pracach organizacji systemu **Narodów Zjednoczonych** i w działaniach zmierzających do reformy ONZ. Prezydent stał na czele delegacji na **sesję Milenijną ONZ** w

2000 roku oraz na **Nowojorskim Szcycie** Szefów Państw zwołanym z okazji 60-lecia ONZ w 2005 roku.

Niezależnie od wystąpień w debatach plenarnych Prezydent z ramienia Europy Wschodniej przewodniczył na obu jubileuszowych sesjach ONZ „**okrągłym stołom**” dyskusyjnym z udziałem kilkudziesięciu szefów państw i rządów. W swych wystąpieniach Prezydent A. Kwaśniewski wskazywał, m.in. na rolę ONZ w rozwiązywaniu kluczowych problemów globalnych, domagał się modernizacji i dostosowania Organizacji do potrzeb współczesności, wyrażał zaniepokojenie z powodu braku efektywności w zwalczaniu głodu, chorób i innych problemów trapiących ludzkość. W 1996 roku wysunął zrealizowaną w krótkim czasie propozycję opracowania międzynarodowej Konwencji w sprawie zwalczania międzynarodowej zorganizowanej przestępczości.

Prezydent A. Kwaśniewski uczestniczył w 2002 roku w Światowym Szcycie w sprawie **Zrównoważonego Rozwoju** w Johannesburgu. Na wniosek organizatorów przewodniczył jednemu z pięciu „okrągłych stołów” dyskusyjnych. Szczyt stanowił kontynuację wysuniętej przez ONZ inicjatywy zmierzającej do aktywizacji dialogu między krajami rozwiniętymi, rozwijającymi się i organizacjami pozarządowymi w kwestii zrównoważonego rozwoju świata.

Widząc zasadnicze trudności z rewizją Karty Narodów Zjednoczonych, Polska wysunęła wspieraną przez Prezydenta inicjatywę **Nowego Aktu Politycznego dla Narodów Zjednoczonych na XXI wiek**. Stanowi on próbę adaptacji mandatu Organizacji do nowych wyzwań, bez potrzeby zmiany jej aktu założycielskiego. Efektem polskiej inicjatywy było powołanie przez Sekretarza Generalnego ONZ Panelu Wysokiego Szczebla do przygotowania reformy Organizacji.

Prezydent A. Kwaśniewski działał także na rzecz wykorzystania zdolności **Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (OBWE)** w dziedzinie zapobiegania konfliktom i ich rozwiązywania oraz wspierania systemów demokratycznych i rządów prawa, a także występował na rzecz praw człowieka i ochrony mniejszości narodowych.

Korzystając z przewodnictwa Polski w Radzie Europy (listopad 2004 – maj 2005) do Warszawy został zwołany **III Szczyt RE w maju 2005 roku**. Szczyt, obradujący pod przewodnictwem Prezydenta A. Kwaśniewskiego, na jego wniosek postanowił utworzyć Forum na rzecz Demokracji, którego pierwsze spotkanie planowane jest jeszcze w 2005 roku w Warszawie.

Prezydent Aleksander Kwaśniewski przez wszystkie lata swej prezydentury aktywnie uczestniczył w spotkaniach w Davos, promując Polskę i polskie interesy gospodarcze w gronie czołowych polityków i działaczy gospodarczych z całego świata.

Zakończenie

Zestawienie działalności międzynarodowej w czasie dziesięcioletniej prezydentury Aleksandra Kwaśniewskiego wskazuje, że w dużym stopniu dzięki jego zaangażowaniu i aktywności **zostały osiągnięte zasadnicze cele polskiej polityki zagranicznej**, wytyczone na początku lat dziewięćdziesiątych. Polska jest dziś krajem **stabilnym, bezpiecznym, otwartym** na świat, lepiej znanym i szanowanym.

Wejście do Unii Europejskiej stworzyło Polsce szanse na dokonanie historycznego skoku cywilizacyjnego i szybsze przezwycięzenie zapóźnień wynikłych z zimnowojennego podziału Europy. Jest to **szczególnie ważne dla młodego pokolenia** i sprzyja realnej przebudowie naszego rolnictwa oraz całej gospodarki włączonej w unijny krwioobieg. Przyjęcie Polski do NATO dało naszemu narodowi **poczucie rzeczywistego bezpieczeństwa** i stabilizacji politycznej, którego nie zazналиśmy przez ostatnie trzysta lat.

Przy dużym zaangażowaniu Prezydenta A. Kwaśniewskiego zostały ustanowione **bliskie, żywe i partnerskie stosunki z sąsiednimi państwami**. Pomimo wielu wysiłków Prezydenta nie rozwinęły się w pełni korzystnie stosunki polityczne z Rosją. Utrzymane zostały jednak na dobrym poziomie kontakty gospodarcze, kulturalne i naukowe. Relacje z Białorusią przez całą kadencję Prezydenta Kwaśniewskiego pozostawały trudnym problemem nie tylko dla Polski.

Za prezydentury A. Kwaśniewskiego **Polska osiągnęła niekwestionowaną pozycję regionalnego lidera**, jednego z ważniejszych państw europejskich oraz strategicznego partnera i bliskiego, sprawdzonego sojusznika Stanów Zjednoczonych Ameryki.

Minister Spraw Zagranicznych **Adam Daniel Rotfeld** w publikacji „Dwie kadencje” podkreślił, że *„Polska polityka zagraniczna wsparta jest na wielu filarach. W czasie dziesięciu lat prezydentury Aleksandra Kwaśniewskiego filary te zostały wzmocnione. Była to dekada niewątpliwych sukcesów w umacnianiu bezpieczeństwa kraju. Wkład Prezydenta do tych sukcesów był znaczący. Prowadził politykę z umiarem i wielką kulturą. Budził szacunek partnerów, a co ważniejsze – w czasach przemian zapewniał ciągłość polityce [...]”*.

O zaangażowaniu i aktywności Prezydenta A. Kwaśniewskiego w kształtowanie i realizację polityki zagranicznej Polski świadczy ponad **dziewięćset spotkań** z szefami państw i rządów oraz czołowymi politykami ponad stu krajów, co odbywało się podczas podróży zagranicznych i wizyt przedstawicieli państw obcych w Polsce. Prezydent dużą uwagę poświęcał nie tylko problematyce politycznej, ale także gospodarczej, naukowej i kulturalnej. Dawał temu między innymi wyraz w swych odczytach, wywiadach i artykułach publikowanych w mediach zagranicznych i krajowych, których zgromadziło się kilka tysięcy.

XI. 10 lat Prezydentury Aleksandra Kwaśniewskiego – krótka statystyka

W latach 1996 – 2005 z udziałem Prezydenta RP odbyło się ponad 2600 wydarzeń o charakterze międzynarodowym; należą do nich:

- 324 oficjalnych i roboczych podróży zagranicznych Prezydenta RP
- 218 wizyty szefów państw obcych w Polsce
- 106 spotkań i audiencji premierów, szefów rządów i wicepremierów
- 306 spotkań i audiencji innych osobistości rządowych (ministrów, wiceministrów, szefów urzędów centralnych i sądownictwa)
- 169 spotkań i audiencji z delegacjami parlamentarnymi
- 143 spotkań i audiencji z przedstawicielami organizacji i stowarzyszeń międzynarodowych
- 714 spotkań i audiencji z korpusem dyplomatycznym
- 596 innych wydarzeń, spotkań i audiencji o charakterze międzynarodowym
- 35 spotkań krajowych o charakterze polonijnym.